

«...Du blir sett for den du er»

- En kvalitativ studie av ungdoms opplevelse av anerkjennelse i samtaletilbudet 13-20

Ida Therese Rygge Vesteraas

VID vitenskapelige høgskole

Oslo

Masteroppgave

Master i diakoni

Antall ord: 20045

Dato 15. Mai 2019

Sammendrag

Anerkjennelse er en av flere kjerneverdier i samtaletilbudet 13-20, og har engasjert meg i lang tid. Det har blitt trukket frem på ulike fagdager og seminarer de senere årene, og vi drøfter ofte innad i staben i 13-20 om vi utøver anerkjennelse i møte med hver enkelt ungdom. Denne studien har tatt utgangspunkt i problemstillingen: hvordan oppleves anerkjennelse for ungdom i samtaletilbudet 13-20? Studien bruker materiale fra kvalitative intervjuer med ungdom som går til samtaler hos 13-20, og ser disse i lys av Axel Honneths teori om anerkjennelse og annen forskning på feltet. Det er ungdommenes perspektiv som er det sentrale i denne oppgaven, og disse «høres» gjennom flere sitater.

Forord

For mange er det å skrive masteroppgave en langvarig prosess. Det har det også vært for min del, helt til jeg i praksis kunne ta fatt på den, da har det gått unna på bare noen uker. Og jeg er så lykkelig over at jeg ble ferdig til fristen!

Tusen takk til mine fantastiske informanter – denne oppgaven er blitt til på grunn av dere! <3

Tusen takk til mine rause kollegaer – Mariann, Liv Hilde og Jon Olav, takk for at dere lot meg se dere under lupen i denne oppgaven! Dere er gull!

Tusen takk til min kloke, konstruktive og tydelige veileder – Anne, dette hadde ikke hengt på greip uten deg og ditt skarpe blikk! (For ikke å snakke om ros og gode ord når jeg trengte det!)

Tusen takk til min gode sjef – Kristin, ukene med studiepermisjon var avgjørende for å få dette i land! Nå er jeg klar for jobbhverdag igjen ☺

Tusen takk til min rause og gjestfrie venninne – Camilla, takk for at du bokstavelig talt tok meg inn i varmen hos deg en uke i Spania! Mye viktig refleksjon i analyseprosessen var enklere hos deg med lang fysisk avstand til jobb <3

Tusen takk til min kloke og herlig nerdete venninne – Rebekka, tenk at du gadd å språkvaske dette?! I love you!

Tusen takk til alle venner for heiarop og støtte og drøftinger og kaffekopper underveis – det har betydd masse!

Og sist, men ikke minst, tusen takk til min deilige familie – Erlend og Erle Aurora, dere har holdt ut med en distansert, fjern, utålmodig og stressa kone og mamma i flere uker. Dere er best! Jeg lover å bli meg selv igjen nå! Jeg elsker dere!

HURRA! Jeg er ferdig! ☺

Innhold

Sammendrag	1
Forord.....	2
1 Innledning	6
1.1 Motivasjon og bakgrunn for valg av tema	6
1.2 Forskningsspørsmål	7
1.2.1 Problemstilling.....	7
1.2.2 Avgrensninger.....	7
1.2.3 Begrepsavklaringer	7
1.2.4 Oppgavens design	8
1.3 Oppgavens oppbygging	8
1.4 Tidligere forskning.....	9
1.5 Relevans for fremtidig arbeid	10
2 Kontekst	11
2.1 Bakgrunn for og beskrivelse av 13-20	11
2.1.2 Fokus på anerkjennelse	12
2.1.3 Demografi Bærum kommune	12
2.1.4 Ungdata.....	13
2.2 Sjelesorgsperspektiv	13
2.3 Ungdomsdiakoni	14
3 Teori.....	16
3.1 Anerkjennelse i diakonien.....	16
3.2 Kamp om anerkjennelse.....	17
3.2.1 Kjærlighet	17
3.2.2 Rett.....	18
3.3.3 Solidaritet.....	18
3.3.4 Ringeakt.....	19
3.3 Kritisk blikk på Honneths teori.....	20
3.3.1 Nancy Fraser fremstilt av Korslien	21
3.3.2 Jonas Jakobsens kritikk av Honneth	21

3.4	Anvendelse av Honneths teori i empirisk forskning om ungdom.....	22
3.4.1	Ungdom risiko og anerkjennelse.....	23
3.4.2	Sett, hørt og forstått?.....	24
4	Metode	27
4.1	Valg av metode: kvalitative intervjuer.....	27
4.2	Utvalg og rekruttering av informanter	27
4.3	Innsamling av materiale	28
4.4	Analyseprosessen.....	29
4.5	Metodiske og etiske overveielser.....	29
4.6	Etiske refleksjoner underveis	31
5	Analyse	32
5.1	Presentasjon av datamateriale	32
5.1.2	Informanter	32
5.2	Opplevelse av relasjon	33
5.2.1	Gjensidighet.....	34
5.3	Opplevelse av anerkjennelse.....	35
5.3.1	Kjærlighet og omsorg	36
5.3.2	Solidaritet, forståelse og aksept	37
5.3.3	«Utenfor boksen».....	38
5.4	Betydning for hverdagen.....	41
5.5	Anerkjenne andre	42
5.6	Intersubjektivitet	44
5.7	Avhengighet.....	44
6	Drøfting.....	46
6.1	Opplevelse av relasjon	46
6.2	Opplevelse av anerkjennelse.....	48
6.2.1	Kjærlighet, rett og solidaritet	48
6.2.2	Betydning for hverdagen.....	49
6.3	«Utenfor boksen».....	50

6.4 Avhengighet.....	54
6.5 Videre praksis for 13-20	55
7 Avslutning.....	57
8. Oversikt over litteratur.....	58
9 Vedlegg.....	61

1 Innledning

1.1 Motivasjon og bakgrunn for valg av tema

Jeg har vært ansatt som ungdomsdiakon i samtaletilbudet 13-20 siden januar 2013. 13-20 er et diakonalt lavterskeltilbud for ungdom mellom 13 og 20 år, og er en del av Bærum kirkelige fellesråd. Siden 13-20 ble etablert i 2010 har en av de viktigste kjerneverdiene vært anerkjennelse. I 2014 ble grunndokumentet til 13-20 revidert. Her ble anerkjennelsesbegrepet viet mye plass. Vi har likevel aldri fått evaluert dette på en skikkelig måte.

Vi i 13-20 har et skjema for evaluering vi bruker med jevne mellomrom med hver enkelt ungdom som kommer til samtale. Men dette skjemaet favner ikke begrepet anerkjennelse på en måte som kan gi oss tydelige svar på om møte med 13-20 oppleves anerkjennende, selv om vi som ansatte er opptatte av det i møte med ungdommene. Jeg ville derfor vie den anledningen det var å skrive en masteroppgave til å undersøke dette nærmere, og jeg hadde mange tanker og refleksjoner i hodet i lang tid før jeg fikk satt i gang med oppgaven.

Hva burde jeg spørre ungdommene om? Hva ville jeg finne svar på? Jeg var forberedt på å finne forskjellige typer svar, samtidig som jeg tenkte at de umulig kan ha følt seg «ikke-
anerkjent», siden vi ansatte fokuserer så mye på det. Eller kan det kanskje vise seg at vi ikke har klart å møte de med anerkjennelse? Da er det ekstra viktig å finne ut av dette, for da samsvarer ikke teori og praksis. Etter snart 9 år i drift som samtaletilbud tenkte jeg det derfor var på tide å gå seg selv litt grundig i sømmene. Det er skrevet masteroppgaver om 13-20 tidligere, men ikke om ungdommenes opplevelse av anerkjennelse i møte med samtaletilbudet 13-20.

Da jeg satt på skriveseminar på Diakonhjemmet i mars i år, var det en av mine medstudenter som ga meg en respons som fikk meg til å føle på et stort ansvar. Hun sa hun opplevde det veldig viktig å forske på 13-20, særlig fordi det stadig vekk opprettes nye avdelinger flere steder i landet. De siste årene har det også vært flere kirkelige fellesråd som har vist interesse for å starte opp. Om forskning på 13-20 får implikasjoner for måten man bør jobbe på i praksis, var det best om det kom fra de som opprettet dette, som dermed har mulighet til å spre denne kunnskapen dit den trengs; altså til de andre avdelingene. Ansvarer jeg følte på da hun sa dette, gjorde meg enda mer motivert. Denne oppgaven ville kanskje ikke bli interessant for «mannen i gata», men kunne i beste (eventuelt verste, kommer an på hvordan man ser det) fall få en helt konkret betydning for 13-20s praksis; i Bærum, Loddefjord, Ullensaker og Grorud, og for alle ungdommene som mottar tilbudet – og de er mange! Endelig mange nok

også i Bærum alene til at det er mindre sårbart å forske på dette nå, enn bare for noen få år siden.

1.2 Forskningsspørsmål

1.2.1 Problemstilling

Anerkjennelse som perspektiv i møte med ungdom har engasjert meg i lang tid. En side av engasjementet har vært å stadig oppleve og høre andre faggrupper snakke om dette på seminarer og fagdager jeg har deltatt på. Det er som om anerkjennelse har hatt en oppsving de senere årene. En annen side av engasjementet har selvsagt handlet om 13-20s fokus på anerkjennelse som kjerneverdi i virksomheten. Hva er effekten av anerkjennelse? Kan man i det hele tatt måle effekten av anerkjennelse? Burde vi hatt et spesifikt spørsmål om anerkjennelse i evalueringsskjemaet vi bruker i 13-20? Hvordan opplever jeg som voksen anerkjennelse - og vil voksne og ungdom oppleve anerkjennelse på samme måte? Vil det 13-20 hevder er anerkjennelse oppleves slik av ungdommene som kommer? Eller er det helt andre faktorer ved 13-20 ungdom opplever som anerkjennende? Kan man oppleve anerkjennelse fra hvem som helst, i så fall, på hvilke måter? Alle disse ubesvarte spørsmålene kokte ned til denne problemstillingen:

Hvordan oppleves anerkjennelse for ungdom i et diakonalt samtaletilbud?

1.2.2 Avgrensninger

13-20 bygger på flere kjerneverdier. Respekt, gjensidighet, myndiggjøring, trygghet og anerkjennelse. Det er anerkjennelsen som har engasjert meg mest og som det derfor ble naturlig å avgrense meg til i denne studien. Jeg har også avgrenset meg til å se dette fra ungdommens perspektiv. Jeg har derfor ikke tatt med ungdomsdiakonenes perspektiv på hvordan de gjør/ utøver anerkjennelse.

1.2.3 Begrepsavklaringer

Anerkjennelse er et begrep som vil gå igjen gjentatte ganger i denne oppgaven. Når begrepet brukes omtales både Axel Honneths teori om anerkjennelse, og anerkjennelse slik beskrevet i 13-20s grunndokument. Axel Honneths teori om anerkjennelse vil bli grundig redegjort for å

teorikapittelet. Anerkjennelse slik det er beskrevet i 13-20s grunndokument vil bli nærmere forklart i kontekstkapittelet. Det er tydeliggjort gjennom oppgaven når det vises til Honneths teori, og når det vises til 13-20s grunndokument.

Ungdom vises det til flere ganger i oppgaven. Follesø, Anvik og Halås (2016:11) mener det å være ung vises til en bestemt aldersgruppe, selv om øvre og nederste aldersgrense kan variere. I denne oppgaven er begrepet ungdom brukt om unge mennesker som hører til i 13-20s målgruppe, 13 til 20 år. Det er også brukt om informantene i denne studien som er mellom 18 og 25 år, og det er brukt om informantene i Follesø mfl. (2016) sin forskning hvor informantene er mellom 15 og 30 år.

13-20 er navnet på det diakonale samtaletilbudet studien handler om. Samtaletilbudet 13-20 vil bli grundig presentert i kontekstkapittelet. 13-20 har avdelinger flere steder i Norge. Denne studien tar utgangspunkt i perspektivet til ungdom som er tilknyttet 13-20 i Bærum kommune.

1.2.4 Oppgavens design

Oppgaven er en empirisk studie bygget på en kvalitativ metode. Jeg har studert datamateriale fra seks kvalitative intervjuer med ungdom som går til samtaler hos 13-20, og sett på materialet i lys av teorier om anerkjennelse og annen forskning.

1.3 Oppgavens oppbygging

I innledningskapitlene i denne oppgaven vil jeg trekke leseren inn i prosessen som har vært i forkant av oppgaven. Dette gjør jeg gjennom bakgrunnen for at jeg valgte dette temaet og gjennom forskningsspørsmål og annen forskning. Deretter vil jeg gi leseren en innføring i hva slags kontekst både 13-20 og ungdommene står i. Det gjør jeg gjennom en presentasjon av 13-20, ungdomsdiakoni og sjelesorg, samt forskning på ungdoms hverdag fra Ungdataundersøkelsen 2017 og utvalgt demografi om Bærum kommune fra Statistisk sentralbyrå.

Videre presenterer jeg teori jeg har benyttet meg av i denne studien, deretter presenterer jeg mine funn fra de kvalitative intervjuene. I drøftingskapittelet seg jeg disse funnene i lys av tidligere omtalt teori før jeg avslutningsvis trekker en konklusjon og skriver noen tanker om en tentativ ny vei for videre praksis i 13-20.

1.4 Tidligere forskning

I forarbeidet til denne masteroppgaven forsøkte jeg å gjøre meg kjent med annen forskning på dette feltet; ungdom, anerkjennelse, sjelesorg for ungdom og ungdomsdiakoni. Jeg visste på forhånd at det tidligere har vært skrevet to masteroppgaver om ungdomsdiakonalt samtaletilbud. Begge oppgavene er skrevet av mine kollegaer, men med andre temaer enn meg. *Gjensidighet og myndiggjøring i diakonal praksis* (Briså 2014) er en kvalitativ empirisk studie av spesialisert diakoni fra et relasjonelt perspektiv. Oppgaven fokuserer på relasjonen mellom ungdomsdiakonen som fagperson og den enkelte ungdommen i samtaletilbudet. Den andre oppgaven, *Er jeg verdig nok?* (Lindtjørn 2015) er en kritisk gjennomgang av tre sentrale sjelesorgsfremstillinger for å vurdere disse i lys av et spisset ungdomsdiakonalt samtaletilbud. *Ungdoms plass i sørgerommet* (Træthaug 2011) er også en masteroppgave om ungdomsdiakoni. Den tar for seg hvordan kirkens sorgarbeid påvirkes av kulturelle fenomen i ungdomskulturen, som er litt på siden av det jeg tar opp i denne oppgaven.

Jeg har også gjort meg kjent med *Ungdom, risiko og anerkjennelse* (Follesø 2010) publisert i Tidsskrift for ungdomsforskning. I artikkelen diskuteres Axel Honneths anerkjennelsesteori opp mot en evidensbasert tilnærming fra sosialt arbeid. Artikkelen bygger på kvalitative intervjuer med ungdom og ansatte i kommunale prosjekter, med ungdom i risiko som målgruppe. Den inneholder også en tidsriktig fremstilling av hvordan ungdom har det i dag, da den baseres på relativt ny forskning. *Sett, hørt og forstått?* (Follesø, Halås og Anvik 2016) er et flerårig samarbeid mellom forskere og undervisere ved Nord universitetet og Nordlandsforskning med utspring i forskningsgruppen «Ungdom i risiko». Bokens redaktører har arbeidet med to ulike forskningsprosjekter; «Ungdom i svevet» og «Ikke slipp meg». Erfaringene fra disse prosjektene rammes inn i boken *Sett, hørt og forstått* (Follesø mfl. 2016). Både artikkelens og bokens innhold har flere paralleller til min opplevelse av 13-20s måte å møte ungdom på, og som jeg kommer til å benytte meg av senere i oppgaven.

Det finnes lite teori om sjelesorg for ungdom her i landet. Det finnes mye både generelt om sjelesorg og ungdom hver for seg, men ikke kombinert, foruten masteroppgaven til min kollega, *Er jeg verdig nok* (Lindtjørn 2015). Sjelesorgsfeltet, og spesielt ungdomsfeltet, er store fagområder det er vanskelig å ha full oversikt over. Jeg velger derfor å ta utgangspunkt i artikkelen *Kristen sjelesorg i en postmoderne kultur. Utfordringer og muligheter* (Engedal 2004). Artikkelen er en bearbeidet utgave av et foredrag, og fremstiller sjelesorgsfaget, slik jeg leser det, nært knyttet opp mot 13-20s hverdag og praksis. Artikkelen vil bli nærmere presentert i kontekstkapittelet.

Ungdomsdiakonien har blomstret de senere årene, og tittelen ungdomsdiakon blir det fler og fler av. I begynnelsen av diakonistudiet undret jeg meg flere ganger over om diakonien hadde en usynlig aldersgrense med tanke på fokus på arbeid med eldre. Jeg forstod etter hvert at den ikke har det. Diakonien skal romme mennesker gjennom hele livet, fra livets begynnelse til livets slutfase. *Mer enn ord* (Fauske 2003) er en bok som forteller hva diakoni er, og hva diakoni har med ungdom å gjøre. Boken kommer med konkrete eksempler og innspill til diakonalt arbeid med ungdom. Den er ikke helt i tråd med mitt fokus i denne oppgaven, som er ungdoms opplevelse av anerkjennelse i samtaler. Trosopplæringen i Den norske kirke rommer også ungdomsdiakonien, og boken *Trygge rom* (Engedal, Persson og Torp 2013) er en bok jeg kommer til å benytte meg noe av i denne oppgaven. Boken forteller om trosopplæring i møte med sårbare og overgrepsutsatte barn og unge, og hvordan man kan skape nettopp trygge rom for disse i kirkelig kontekst som også er et viktig anliggende for 13-20.

I søket etter annen forskning på feltet for denne oppgaven, visste jeg på forhånd at det ikke var gjort en så grundig undersøkelse av 13-20 tidligere, da det er min egen arbeidsplass. Jeg har med meg annen forskning videre og dykker ned i det som er hovedfeltet for denne oppgaven, samtaletilbudet 13-20.

1.5 Relevans for fremtidig arbeid

Funnene og konklusjonen i denne studien vil ha høy grad av relevans for videre praksis i 13-20. Dette er noe som er drøftet med mine kollegaer i forkant av studien, og som også er en del av min motivasjon for å forske på egen arbeidsplass. Til tross for fokuset på samtaletilbudet 13-20 i denne oppgaven, vil jeg påstå at oppgaven kan ha stor relevans også for andre som jobber med ungdom.

2 Kontekst

Fordi 13-20 er et lite, men veletablert, samtaletilbud for ungdom, er det viktig å få frem konteksten i dette på en slik måte at leseren forstår 13-20s arbeidshverdag og praksis. Jeg velger derfor å dele kontekstkapittelet inn i ulike delkapitler for en grundig gjennomgang av 13-20, og aktuell forståelse av sjelesorg og ungdomsdiakoni, samt noe informasjon om demografi og ungdom i Bærum kommune.

2.1 Bakgrunn for og beskrivelse av 13-20

I Bærum kommunes satsning ”Sammen for barn og unge” fokuseres det på tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid. Bærum kommune ønsker å styrke arbeidet mellom det rent allment forebyggende og det behandlende. I henhold til tiltaksplanen ”Sammen for barn og unge”, bidrar Den Norske Kirke diakonalt med 13-20. Det er i tråd med samhandlingsreformen, slik den er beskrevet i St.meld. nr. 47 (gjengitt i Briså, Lindtjørn og Vesteraas 2014).

Den norske kirke, ved Bærum Kirkelige Fellestråd, fikk i 2010 en ekstrabevilgning over fire år fra kommunen til forebyggende ungdomsarbeid. Bærum kirkelige fellestråd valgte å bruke disse midlene på en ungdomsdiakon i 100 % stilling. I tillegg gikk alle menighetene sammen om å finansiere 50 % av en ungdomsdiakonstilling, hvor kommunen dekket de resterende 50 % gjennom fellestrådet, slik at også denne stillingen ble 100 %. Fra 2013 ble 13-20 et fast samtaletilbud, og kommunen valgte å finansiere en stilling til. I senere år har menighetene trukket seg ut økonomisk slik at kommunen nå dekker hele 50/50-stillingen. I 2018 valgte kommunen å finansiere nok en stilling. Dette utgjør i dag til sammen 4 årsverk.

13-20 er et samtaletilbud for ungdom i alderen 13 – 20 år. Fokuset til 13-20 er å være en støtte for ungdom og deres foresatte i ungdomstiden. Dette er en periode i livet som kan oppleves krevende for mange. Samtaletilbudet søker å bidra til at ungdom blir sett og anerkjent for den de er, slik at de kan være trygge på seg selv i møte med andre og ta gode valg (Briså mfl. 2014).

13-20 bygger på et kristent og humanistisk menneskesyn. Dette betyr at vi tror ungdom har en unik verdi, at de er skapt til relasjon og at de hører til i en større sammenheng. Derfor har 13-20 en helhetlig tilnærming i møte med ungdom, som søker å ivareta de fysiske, psykiske, sosiale og åndelige dimensjonene i ungdommens liv. 13-20 anerkjenner ungdoms mangfoldighet hva angår kjønn, funksjonsevne, sosial status, seksuell legning, rase eller

politisk og religiøs overbevisning. Helt grunnleggende innebærer det at hver enkelt ungdom er verdifull som den han eller hun er, uavhengig av hvor bra og flink en oppfatter seg selv eller tror at andre oppfatter en (Briså mfl. 2014).

13-20s diakonale identitet har på bakgrunn av Den norske kirkes diakoniforståelse valgt å fokusere på *nestekjærlighet* og *kamp for rettferdighet* i sin praksis. 13-20s kjerneverdier er anerkjennelse, respekt, myndiggjøring, trygghet og gjensidighet (Briså mfl. 2014).

Det er det ovennevnte som danner grunnlaget for 13-20s møter med alle ungdommer, også møtene med mine informanter i denne studien.

2.1.2 Fokus på anerkjennelse

I begrepsavklaringene i 13-20s grunndokument trekkes Schibbye (2009) og Aamodt (2005) inn for å beskrive den holdningen som trengs for å møte mennesker anerkjennende. Den beskrives her som «*En holdning preget av lytting, forståelse, aksept, bekreftelse*» (Gjengitt i Briså mfl. 2014). Videre presenteres Kinge (2009) som tydeliggjør hvordan de ansatte skal gjøre dette i praksis:

Å lytte til det som blir sagt og være nysgjerrig og åpen for det den andre kommer med. Å forsøke å sette seg inn i situasjonen for å kunne forstå hvor den andre er. Å akseptere og tolerere den andres opplevelse uten å fordømme den, og bekrefte opplevelsen som reell gjennom måten å lytte og respondere på. Det betyr ikke å nødvendigvis være enig i alt den andre bringer inn i samtalen, men å anerkjenne det og tørre å stille utfordrende spørsmål for å utvide forståelsen av seg selv og sin situasjon (Kinge 2009 i Briså mfl. 2014).

2.1.3 Demografi Bærum kommune

Det bor i underkant av 127 000 mennesker i Bærum kommune. 81,3% av innbyggerne eier egen bolig, en liten prosent er andels- eller aksjeeier av egen bolig, mens 14,1% leier bolig.

De fleste innbyggerne har yrker innen varehandel, finanstjenester, forretningstjenester, samferdsel og eiendom. Par med hjemmeboende barn fra 0-17 år har en gjennomsnittsinntekt etter skatt på over en million kroner. Enslige foreldre har en gjennomsnittsinntekt på 469.000,- etter skatt. Over halvparten av den voksne delen av befolkningen har utdanning på

høyskole- eller universitetsnivå (www.ssb.no, lest 9. mai 2019). Det er ikke vanskelig å lese av disse utvalgte tallene at Bærum er en velstående kommune.

2.1.4 Ungdata

Ungdata er lokale ungdomsundersøkelser som kartlegger hvordan det er å vokse opp i Norge i dag. Det er Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet (tidl. Høgskolen i Oslo og Akershus, HiOA) som har ansvar for gjennomføringen av ungdomsundersøkelsene i samarbeid med landets sju regionale kompetansesentre innen rusfeltet. Undersøkelsen foregår i skoletiden og gjennomføres elektronisk.

Fra Bærum kommune kan det hentes ut informasjon fra Ungdataundersøkelsen i 2017. Det var 4027 ungdomsskoleelever fra Bærum som deltok det året. Ved spørsmål om helse, forteller de om mindre helseplager enn resten av landet, de er mer fornøyd med helsen enn resten av landet, og hele 88% oppgir at de har trent minst en gang den siste uken, mot 83% på landsbasis. Angående atferd forteller svarene at de sluss mindre og mobbes mindre sett mot resten av landet, men de stjeler litt mer. Ungdomsskoleelever drikker også mer alkohol i Bærum enn i resten av landet, og de røyker mer cannabis enn andre ungdomsskoleelever, sett på landsgjennomsnitt. De er mindre ensomme, er mer fornøyd med, og er mer sammen med venner enn den gjennomsnittlige norske ungdomsskoleeleven. De er like fornøyd med foreldrene sine som ungdom ellers i landet. Det er færre som oppgir å oppleve at familien har dårlig råd enn i resten av landet. Faktisk tilhører hele 37% av ungdom i Bærum den femtedelen av ungdom med størst sosioøkonomisk status i Norge. 78% har svart ja på om de kommer til å ta høyere utdanning, mot 62% på landsbasis. De fleste ungdom i Bærum, flere enn ellers i landet, tror de kommer til å få et lykkelig liv (www.ungdata.no. Lest 9. Mai 2019).

2.2 Sjelesorgsperspektiv

Utdraget nedenfor fra boken *Mötet med den splittrade människan. Om själavård i postmodern tid* (2004) er fra Engedals artikkel i boken, et bearbeidet foredrag han har holdt på en konferanse i Stockholm i 2003. Utdraget er Engedals beskrivelse av det pastoralkliniske paradigmet i sjelesorgen, og gir et godt bilde på 13-20s sjelesørgeriske perspektiv.

Evangeliene beskriver Jesu møter med mennesker i nød med bilde av et lyttende, solidarisk menneske. Det er dette som gir den kristne sjelesorgen sitt grunnleggende perspektiv; medmenneske og solidarisk medvandrer. Personen, relasjonen og prosessen fremstår da som

svært viktige. Fokuset på personen innebærer at det først og fremst er konfidentens livssituasjon som er sentrum for oppmerksomheten. Altså at det er konfidentens behov som berammer samtalens innhold og forløp, ikke en forhåndsbestemt tematikk sjelesørgeren tenker er viktig. Fokusering på personen handler også om sjelesørgerens evne til selvrefleksjon og bearbeiding av egen livserfaring som forutsetninger for å kunne se, forstå og ta imot det konfidenten kommer med. Dette vil sammen lede mot det relasjonelle samspillet betydning for sjelesorgsarbeidet. Dersom konfidenten skal klare å utforske problematiske erfaringer i eget liv, er det avgjørende at sjelesørgeren klarer å skape en relasjon preget av tillit, trygghet, åpenhet og empatisk innlevelse. Dette fordrer kunnskap og innsikt i relasjonsdynamikk fra sjelesørgerens side. På denne måten berøres også det tredje temaet, prosess. Bearbeiding av dyptgående livserfaringer tar tid, og arbeidet må ses på som en langsom prosess (Engedal 2004:44-45).

Engedals (2004) beskrivelse av en konfidentsentrert sjelesorg er en fin beskrivelse av 13-20s sjelesørgeriske samtalepraksis. 13-20 bruker ikke begrepet «sjelesorg» i møte med ungdom da dette er et begrep som ungdom ikke nødvendigvis forstår hva er. De er likevel tydelige på at 13-20 er en del av Den norske kirke, og at de ansatte i 13-20 er diakoner og har derfor kompetanse på å snakke om sorg, tro, tvil, eksistensielle tema og åndelighet. Samtidig er det viktigste fokuset på at ungdommen skal få snakke om det ungdommen selv ønsker, det er ungdommen som slik sett styrer samtalen.

2.3 Ungdomsdiakoni

«Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet» (Kirkerådet 2010). Slik diakoni presenteres i *Plan for diakoni* (Kirkerådet 2010) omfavner diakonien og Den norske kirke som institusjon en stor bredde av mennesker som trenger omsorg. Dette gjenspeiles også i ungdommene som benytter seg av samtaler hos 13-20, og som jeg allerede har nevnt, skal diakonien nå ut til mennesker i alle aldre, også ungdom.

Boken *Trygge rom* (Engedal, Persson og Torp (red.) 2013) har, slik jeg leser den, et diakonalt blikk på trosopplæringsarenaer i Den norske kirke gjennom ulike artikler av ulike forfattere. Boken søker å skape trygge trosopplæringsarenaer for sin målgruppe, og trosopplæringsens målgruppe favner blant annet den samme aldersgruppen som 13-20. Særlig en av artiklene beskriver et diakonalt blikk på arbeid med ungdom som i stor grad samsvarer med 13-20 sitt.

Skapt til kropp, skapt til liv – Om å ta på alvor barns og unges behov for å være seg selv (Ånonsen 2013: 260) formidler et teoretisk forståelsesgrunnlag om tilknytning og følelser som forfatteren fremhever som svært relevant i arbeid med ungdom. Hun beskriver både trygg, unnvikende, ambivalent og desorganisert tilknytning, og om barn og unges behov for tillitsfulle relasjoner. Hun mener også at man i trosopplæringen må evne å møte barn på deres følelser, som igjen kan være avgjørende for i hvilken grad de unge blir i stand til å registrere og regulere egne følelser. Det tydeligste diakonale blikket Ånonsen (2013: 264) trekker frem, er blikket på kropp; det å være et *jeg*, og at det i seg selv innebærer å være sårbar. Hun hevder at dersom barn og unge får lov til å være seg selv, opplever bekreftelse, anerkjennelse og trøst, vil de unges sårbarhet ivaretas og utvikles, og den blir en del av de unges måte å møte livet på.

Dette kapitlet har gitt et bredt bilde på 13-20s kontekst, både gjennom presentasjon av samtaletilbudet, demografi om Bærum kommune, og sjelesørgerisk og ungdomsdiakonalt perspektiv. Som nevnt i avgrensningen har jeg ikke med ungdomsdiakonenenes perspektiv inn i oppgaven. Da blir dette kontekstkapitlet viktig bakgrunnsinformasjon for å tydeligere forstå 13-20s arbeidshverdag.

3 Teori

I 13-20s grunndokument nevnes anerkjennelse flere ganger, og fokuset på anerkjennelse hos 13-20 har sitt opphav i Axel Honneths anerkjennelsesteori. I det følgende kapittelet vil jeg beskrive hva denne teorien omhandler. Jeg vil først plassere anerkjennelsen i diakonien, som er det faglige utgangspunktet for denne oppgaven, og som gir et godt fundament for å forstå Honneth i lys av diakonifaget. Jeg vil også rette noe kritikk mot Honneths anerkjennelsesteori. Kritikken har jeg hentet fra Nancy Fraser slik hun er fremstilt av Korslien (2009) og fra Jonas Jakobsen som har skrevet en artikkel i Agora nr.4 2009, et filosofisk tidsskrift viet til blant annet kritisk tenkning av Honneths teori. Til sist trekker jeg inn to ulike forskningspublikasjoner nevnt innledningsvis i oppgaven. Dette er ikke teori på samme nivå Axel Honneth, men empirisk forskning med funn som på et lavere abstraksjonsnivå kan ses som teori. Artikkelen er forskning gjort av Reidun Follesø (2010) og den andre utgivelsen er fra to ulike forskningsprosjekter gjennomført av Follesø, Halås og Anvik (2016).

3.1 Anerkjennelse i diakonien

I diakonien er anerkjennelse et kjent begrep. Det brukes blant annet av Korslien (2009:87) i forståelsen av diakoniens inkluderende fellesskap fra Plan for diakoni som ble vedtatt på Kirkemøtet i 2007. Korslien trekker frem anerkjennelse som et viktig premiss for det inkluderende fellesskapet i kirkens omsorgstjeneste, og hun tolker *fellesskapet* i Plan for diakoni som et uttrykk for kirkens medmenneskelige omsorg. Videre spør hun hvem som mangler fellesskap og hvem som faller utenfor i vårt lokalsamfunn, og trekker frem Plan for diakoni igjen og fremhever at diakonien har et spesielt ansvar der få eller ingen bryr seg (Korslien 2009:91).

Anerkjennelsen handler her om å likestille mennesker med hensyn til kjønn, funksjonsevne, kulturell- og etnisk bakgrunn, og at identiteten skal styrkes ved at den enkelte både skal se og bli sett ved å erfare gjensidighet og respekt. Anerkjennelsen av mangfold er fremtredende (Korslien 2009:91).

Diakoniplanen bruker ikke ordet anerkjennelse, men peker heller på hva som skal anerkjennes. Noe grunnleggende i kristen tro er at mennesker er skapt til fellesskap.

Kombinerer man dette med diakoniens kamp for rettferdighet får diakonien uttrykt en tro på alle har rett til å leve et menneskeverdig liv (Korslien 2009:92).

Det finnes selvsagt ulike måter å forstå anerkjennelse på, som igjen får betydning for diakonien. Denne forståelsen av anerkjennelse i diakonien er i tråd med 13-20s oppfatning av anerkjennelsens viktige plass i diakonien.

3.2 Kamp om anerkjennelse

Den tyske sosialfilosofen Axel Honneth er i dag den ledende representanten for «Frankfurterskolen». Han er sterkt opptatt av politisk og sosial kamp, og særlig konkrete erfaringer av urettferdighet. Denne urettferdigheten er, ifølge Honneth å forstå, det motsatte av anerkjennelse (Agora 2009:3). Honneth hevder at for å kunne være menneske er vi avhengige av anerkjennelse. Denne teorien springer ut fra filosofen Hegels tanker om å anerkjenne menneskets verdighet som grunnlag for å vise mennesket respekt (Stålsett 2011:20). Honneth (Honneth 2008:101) deler det han kaller for intersubjektiv anerkjennelse inni tre ulike mønstre: kjærlighet, rett og solidaritet.

3.2.1 Kjærlighet

Kjærligheten skal her forstås som alle primære relasjoner bestående av sterke følelsesmessige bånd mellom få personer. Det være seg erotiske parforhold, vennskap eller relasjonen mellom foreldre og barn. Honneth siterer her Hegel da han skriver at kjærlighet utgjør det første nivået av anerkjennelse fordi mennesker i slike relasjoner bekrefter hverandre gjensidig og på den måten anerkjenner de hverandre som behovsvesener. Når begge parter i relasjonen erfarer kjærlig hengivenhet innser de at de er avhengige av hverandre med hensyn til begges behov. Dette må igjen forstås med Hegels siterte ord «å være seg selv i en fremmed» mener Honneth. Ordene forklares av Honneth med opplevelsen av en kommunikativ spenning som formilder mellom erfaringen av å kunne være alene, og erfaringen av å være sammen. Denne egenorienteringen og sammen-erfaringen er motpoler avhengige av hverandre som til sammen gjør det mulig å være hos seg selv i den andre. Dette er noe som først utvikles i forholdet mellom mor og barn, senere i andre relasjoner, og er det mest grunnleggende mønsteret for moden kjærlighet. Sagt på en annen måte kan enhver sterk følelsesmessig binding mellom mennesker gjøre det mulig å forholde seg til hverandre på en avslappende måte, slik et spebarn gjør fordi det stoler på mors hengivenhet. Gjennom å være trygg på morens

kjærlighet utvikler barnet en tillit til seg selv. En vellykket relasjon mellom mor og barn skaper et interaksjonsmønster som, når det gjentas i mer modne versjoner i voksen alder, indikerer en vellykkethet i opprettelsen av affektive bindinger til andre. Videre hevder Honneth at dersom anerkjennelse skal være et erfart element i kjærligheten, må den virke som en bekreftelse av selvstendighet som så ledsages og støttes av hengivenhet. Det er igjennom dette det skapes en psykologisk effekt av individuell selvtillit som igjen vil være en forutsetning for å delta autonomt i det offentlige liv (Honneth 2008:104-116). Dette fører oss videre til Honneths neste anerkjennelsesmønster.

3.2.2 Rett

I kjærlighetsmønsteret så vi at spebarnet gjennom erfaring av mors hengivenhet, og senere mer modne former for kjærlighet, skaper individuell selvtillit og opplevelse av autonomi. Når Honneth (2008:128) beskriver anerkjennelsesmønsteret *rett* skriver han at selvrespekt har samme betydning for rettsforholdet som selvtillit har for kjærlighetsrelasjonen. Når kjærligheten danner det psykologiske grunnlaget i mennesker for å klare å stole på egne behov, danner selvrespekten en psykologisk visshet i mennesket om at det kan respektere seg selv fordi det fortjener respekt fra andre.

Opplevelsen av å ha rettigheter gjør det mulig for mennesker å se andre i øynene og føle seg grunnleggende lik andre. Dette gir en følelse av stolthet som ikke er overdreven, men det handler om et minimum av selvrespekt som kreves for å føle seg verdig andres kjærlighet og respekt. Å ha mulighet til å kreve sin rett illustrerer for mennesket et uttrykksmiddel hvis sosiale konsekvens stadig forsikrer mennesket om at det er anerkjent som en moralsk tilregnelig person. Erfaringen av en rettslig anerkjennelse fører til at mennesket kan se på seg selv som en del av felleskapet i likhet med andre, og det besitter de egenskapene som trengs for å delta. Denne måten å forholde seg positivt til seg selv er det Honneth kaller selvrespekt (Honneth 2008:129).

3.3.3 Solidaritet

For å oppnå et varig selvforhold trenger mennesker å erfare mer enn kjærlighet og rettslig anerkjennelse. Honneth (2008:130-131) mener dette er sosial verdsetting, og det er det som utgjør det tredje mønsteret i hans anerkjennelsesteori. Han skriver at sosial verdsetting gjør det mulig for mennesker å forholde seg positivt til sine egenskaper og ferdigheter. Sosial

verdsetting vil stå som en motsetning til rettslig anerkjennelse, da den sosiale verdsettingen handler om de spesielle egenskapene som gjør menneskene forskjellig fra hverandre.

Erfaring av sosial verdsettelse gir tillit til at mennesket kan frembringe prestasjoner eller besitte ferdigheter som vil anerkjennes som verdifulle av fellesskapet og samfunnet. I dagligtalen kaller vi dette selvfølelse, og i analogi til kjærlighetens selvtillit og rettens selvrespekt mener Honneth det kan oversettes til selvverdsetting. Dersom alle i fellesskapet kan verdsette seg selv på denne måten, vil vi oppnå en form for samfunnsmessig solidaritet. Det fordrer igjen en symmetrisk verdsetting av hverandre, noe som skjer gjennom gjensidig betraktning av hverandre i lys av den andres ferdigheter og egenskaper som verdifulle for fellesskapet. Symmetrien i dette handler om at ethvert menneske blir gitt mulighet til å erfare egne ferdigheter og egenskaper som verdifulle for samfunnet uten å bli gradert (Honneth 2008:131-138).

3.3.4 Ringeakt

Videre eksemplifiserer Honneth de tre anerkjennelsesmønstrene med hva som kan være konsekvensen for et menneske dersom det ikke blir anerkjent slik han skisserer i de foregående kapitlene. Dette kaller han for ringeakt. Det kan handle som nevnt om å ikke bli anerkjent, og det kan handle om ulike former for krenkelser. Det er her kampen om anerkjennelse begynner mener Honneth. Dette hevder han på bakgrunn av at ringeakt beskriver ethvert menneskes særegne sårbarhet, og er nært knyttet opp mot menneskets normative selvbilde. Dette normative selvbilde avhenger av kontinuerlig stadfesting fra andre. Dersom et menneske erfarer å ikke bli anerkjent, og opplever dette sammen med en krenkelse, hevder Honneth at hele personens identitet kan risikere å bryte sammen (Honneth 2008:140.141).

I modellen nedenfor skisserer Honneth de tre mønstrene i sin anerkjennelsesteori og hvordan manglende anerkjennelseserfaringer påvirker menneskets selvforhold.

De sosiale anerkjennelsesforholdenes struktur

Anerkjennelsesmåte	Emosjonell hengivenhet	Kognitiv respekt	Sosial verdsetting
Personlighetsdimensjon	Behovs- og affektnatur	Morals tilregnelighet	Ferdigheter og egenskaper
Anerkjennelsesformer	Primærrelasjoner (kjærlighet, vennskap)	Rettsforhold (rettigheter)	Verdifellesskap (solidaritet)
Utviklingspotensial		Generalisering, materialisering	Individualisering, egalisering
Praktisk selvforhold	Selvtillit	Selvrespekt	Selvverdsetting
Former for ringeakt	Mishandling og voldtekt	Rettighetsberøvelse og ekskludering	Nedverdiggelse, krenkelse
Truede personlighetsformer	Fysisk integritet	Sosial integritet	«Ære», verdighet

(Honneth 2008:139)

Da Honneth skriver om intersubjektiv anerkjennelse som en forutsetning for et menneskes positive selvforståelse, vil mangelen på den få store konsekvenser for selvet slik jeg leser Honneths modell. Han mener at det negative begrepet «krenkelse» viser til former for ringeakt eller manglende anerkjennelse, og at dette igjen beskriver en skadelig atferd hvor mennesker «krenkes i sin intersubjektivt ervervede selvforståelse» (Honneth 2008:140). Det er ulike måter å oppleve krenkelser på, og Honneth skisserer her tydelig opp hvordan det kan påvirke menneskers selvforhold negativt og som fører til en kamp om anerkjennelse (Honneth 2008:139).

3.3 Kritisk blikk på Honneths teori

Når man som ledende representant for en stor institusjon presenterer filosofiske teorier med ønske om å bidra til sosial og politisk endring, krever det respons. Honneth har høstet respons, og kritikk, fra flere hold. Blant annet fra den amerikanske filosofen Nancy Fraser. Jeg skal

ikke gjøre denne oppgaven til en teoretisk diskusjon av deres forståelse av anerkjennelsesbegrepet. Likevel vil jeg trekke frem noen punkter fra Frasers kritikk fremstilt av Kari Korslien (2009) da dette er en tilrettelegging av Frasers teori for diakonifeltet.

3.3.1 Nancy Fraser fremstilt av Korslien

Korslien (2009:88-89) trekker frem Frasers kritikk av en anerkjennelsespraksis som ender i en ren identitetspolitikk, og om anerkjennelsen fortsatt har betydning om den løsrives fra de sosiale strukturene som den også bygger på. Slik Fraser er fremstilt av Korslien ser det ut for meg som om det som menes med sosiale strukturer handler om sosiale samfunnsstrukturer, økonomi, kultur og lignende. Er anerkjennelse nok for mennesker i utsatte livssituasjoner, spør Fraser. Hun er også redd for at fokus på anerkjennelse går på bekostning av fordeling, og hun mener tingliggjøring er et stort problem. Dagens kamper for anerkjennelse skjer samtidig med fremvekst i transkulturell interaksjon og kommunikasjon. Dette utvikles ikke i takt med hverandre, og fremmer derfor ikke respektfull interaksjon. I stedet fører det til tingliggjøring og kraftig forenkling av gruppeidentiteter. Mennesker kategoriseres, levesett og livsbetingelser blir gjenstander for begrensede fortolkninger og forklaringer. Hun mener derfor at en anerkjennelsespolitikk som kan redusere, eller i beste fall løse, tinnngliggjørings- og fortrenningsproblematikken er optimal.

Videre velger hun å kalle Honneths teori for *identitesmodellen*, og har utarbeidet en alternativ teori hun kaller *statusmodellen*. Hun mener anerkjennelse gjennom statusmodellen ikke begrenses til verdsetting av gruppeidentitet, men en modell som sikter mot at gruppers underordning blir avskaffet. Altså at man må endre verdier som hindrer mennesker likeverd. Hun mener at det som har krav på anerkjennelse er individenes status som likeverdige deltakere (Korslien 2009:90-91).

3.3.2 Jonas Jakobsens kritikk av Honneth

Som nevnt i innledningen til dette kapittelet vil jeg også trekke frem kritikk av Honneth ved hjelp av det filosofiske tidsskriftet *Agora* fra 2009. I denne utgaven vies Honneth mye oppmerksomhet, og særlig én av artiklene, skrevet av Jonas Jakobsen, er relevante for denne oppgaven. Han skriver kritisk både om verket *Leiden an Unbestimmtheit* (Honneth 2001) og Honneths hovedverk fra 1992, *Kampf um Anerkennung*. Da jeg skriver om Honneths

anerkjennelsesteori i denne oppgaven, velger jeg å avgrense meg til det Jakobsen (2009) påpeker kritisk til denne teorien og ikke andre anliggender han har i sin artikkel.

Det første Jakobsen (2009:17-18) trekker frem er Honneths tredelte mønstre for anerkjennelse. Han mener at da det første mønsteret kjærlighet, som erfares gjennom primærrelasjoner, er noe som finnes i alle typer samfunn. De to andre derimot, rett og solidaritet, beskriver han som historiske, da de er karakteristiske for moderne, demokratiske samfunn. Individets rett er ikke lenger knyttet til en predestinert rolle i et samfunnsmessig hierarki slik det var før. Og tildeling av sosial verdsettelse er noe alle bør kunne oppnå i et moderne samfunn. Han skriver derfor at Honneths anerkjennelsesteori er normativ fordi friheten Honneth mener man oppnår av å bli anerkjent på disse tre nivåene stiller oss i forpliktende relasjoner til hverandre. Ved å kalle disse formene for normativitet mener Jakobsen at man ikke kan kreve dem uten å gi dem. Videre understreker han Hegels poeng da han påpeker at den eneste anerkjennelsen som er betydningsfull er hvis den blir gitt av noen en selv anerkjenner.

Jakobsen undrer seg også over om behov for anerkjennelse ikke gjør oss mer frie, men mindre. Han spør om behovet for anerkjennelse alltid er noe positivt, eller om man kan anta at det også kan ha patologiske former. Honneth har selv anerkjent forekomsten av patologiske anerkjennelsesproblemer og mener, slik Jakobsen forstår ham, at kuren for dette er mer eller bedre anerkjennelse. Videre spør han om ikke det er en del av problemet, at vi er for fikserte på andres anerkjennelse? Han går til Kierkegaard for svar, og skriver at en sterk trang etter å bli anerkjent for prestasjoner og karakteristika kan gjøre mennesker overdrevent sårbare for kritikk, forandringer i livssituasjon eller tap av anseelse. Dette kan igjen innskrenke menneskers tanker rundt egne muligheter ettersom vi bare ser vår egen manglende anerkjennelse. Han avslutter med å hevde at det kan oppleves frigjørende å overse sin egen trang til å bli elsket for eksempel ved å fokusere mer på å elske enn å bli elsket (Jakobsen 2009: 20-22).

3.4 Anvendelse av Honneths teori i empirisk forskning om ungdom

Som nevnt vil jeg trekke inn forskning i dette kapittelet. Follesø og hennes forskningsgruppe har gjort omfattende forskning på ungdoms opplevelser av møter med voksne. Jeg vil her gjengi hovedtrekk i to ulike utgivelser som jeg vil se på i lys av egne funn i drøftingskapittelet.

3.4.1 Ungdom risiko og anerkjennelse

Follesø (2010) sin artikkel *Ungdom, risiko og anerkjennelse. Hvordan støtte vilje til endring?* er et forskningsprosjekt som drøfter en evidensbasert tilnærming i sosialt arbeid opp mot Honneths anerkjennelsesteori i lys av funn fra en kvalitativ studie. Studien er gjennomført blant ungdom og ansatte i prosjektet «Ungdom i svevet» fra ni ulike kommuner. Prosjektet retter seg mot ungdom i sårbare livssituasjoner hvor skal prøves ut og dokumenteres ulike tilnæringsmåter. De sårbare livssituasjonene beskrives her som på vei bort fra eller allerede utenfor skole eller jobb, fritidsaktiviteter, lokalmiljø, venner og familie (Follesø 2010:1-2).

Artikkelen presenterer to evidensbaserte tilnæringsmåter innen sosialt arbeid før Honneths teori blir redegjort for, samt kritisk blikk på både tilnæringsmåter og Honneth. Videre følger funn i forskningen. Målet for ungdommene som deltok i studien har vært endring av ulike faktorer i hverdagen, som å komme seg tilbake på skolebenken eller ut i jobb, noe flere har klart i løpet av prosjektperioden. Likevel er det ikke anerkjennelsen i seg selv som fører til disse endringene sier Follesø, og undrer seg over hvilken betydning har det hatt i prosessen mot endring (Follesø 2010:8).

Ungdommene i Follesø sin studie trekker frem de voksne de møter som svært betydningsfulle. Ungdommene beskriver de voksne med ulike ord som gir et bilde på gode relasjoner. Noe som var et gjennomgående trekk i beskrivelsen av de gode relasjonene var at ungdommene hadde en opplevelse av at de voksne likte å være sammen med dem, og humor ble trukket frem som en viktig del av dette. Videre hevder Follesø at en god relasjon mellom ungdom og den voksne kan være en betingelse for god hjelp. Dette støtter hun opp med Honneths anerkjennelsesmønster kjærlighet, og mener det er klare forbindelser der om man inkluderer de voksne ungdommen etablerer gode og varige relasjoner til. Ungdommene i hennes studie brukte ikke ordet kjærlighet eksplisitt, men skriver at det gir mening å tolke ungdommenes beskrivelser av relasjonene dit hen. Videre mener hun ordet kjærlighet må brukes med varsomhet da det å bruke begrepet kjærlighet i forbindelse med profesjonalitet både er komplisert og kontroversielt (Follesø 2010:9).

Videre trekker hun frem funn som bruk av ordene vennskap, humor og samvær, og ser på disse som ord som beskriver gjensidighet og følelser, og hevder at det er både viktig, betydningsfullt og potensielt endrende å bli likt av noen man selv også liker. Ungdommene i

hennes studie beskriver måten å bli møtt på som betydningsfull for begynnende endring i eget liv (Follesø 2010:9).

Follesø ser funnene sine i lys av anerkjennelsesteorien til Honneth og drøfter dette opp mot Tine Egelunds forskning. Tine Egelund var ansatt ved Det nationale forskningscenter for velfærd i København og har forsket det på sosial- og barnevernsfaglige feltet. Det Follesø (2010) fremhever av Egelund (1997) handler om Egelunds advarsel mot et økende press måling av innsats i sosialt arbeid påvirker selve praksisen. Og videre at Egelund hevder at arbeidets verdi tenderer mot å bli målt ut ifra faktorer som enkelt lar seg kontrollere, som regler, prosedyrer og rutiner. Dette kan igjen føre til at arbeidet tvinges inn i prosesser som tjener organisatoriske mål, heller enn i prosesser som forbedrer menneskers situasjon. Follesø mener en slik utvikling ikke bare skyldes evidensbaserte tilnærminger alene, men det gir et bilde på hvordan målbare faktorer fortrenger det som ikke lar seg måle – som tid, tillit eller anerkjennelse (Follesø 2010:13).

3.4.2 Sett, hørt og forstått?

Follesø har i nyere tid vært med på en større utgivelse av forskning på samme felt. *Sett, hørt og forstått? Om profesjonelle møter med unge i sårbare livssituasjoner* (Follesø, Halås og Anvik 2016) er et flerårig samarbeid mellom forskere og undervisere ved Nord universitetet og Nordlandsforskning med utspring i forskningsgruppen «Ungdom i risiko». Bokens redaktører har arbeidet med to ulike forskningsprosjekter «Ungdom i svevet» og «Ikke slipp meg» og erfaringene fra disse prosjektene rammes inn i boken. Forfatterne av boken løfter frem de unges stemme, og har gjennom forskningen lett etter hva ungdom har opplevd som gode og virksomme møter (Follesø m.fl., 2016:9). Det er til sammen 60 ungdommer som har deltatt i den kvalitative delen av forskningen, 20-30 som deltok på erfaringsseminar, og 150 respondenter på den kvantitative delen av forskningen. De unge i studien er alle mellom 15 og 30 år (Follesø m.fl., 2016:17-18).

Studien drøfter ungdoms møter med hjelpeapparatet fra ungdommens perspektiv, og ungdom kan ha mange ulike meninger og de kan stå i svært ulike situasjoner. I de ulike studiene utgivelsen bygger på er det likevel tydelige og klare tendenser på betydningen av møter gjennom budskap fra de unge. De er opptatte av hvordan den voksne møter, ser, hører og forstår dem. De er ikke spesielt opptatt av hvem den voksne representerer, men hvem den

voksne er og hvordan den voksne er. De er opptatt av møter med mennesker og ikke møter med systemet. Hva disse møtene betyr og hva som kjennetegner møtene som virksomme er utgivelsens sentrale spørsmål (Follesø m.fl., 2016:14).

Bokens omtale av møter avgrenser seg til den profesjonelle yrkesutøvelsen, både skole, helsevesen, NAV og barnevern tematiseres, da alle er arenaer ungdom henvender seg til for bistand eller støtte. Noen av disse møtene kan oppleves støttende, andre kan fungere som stengseler. Til tross for de unges opptatthet av gode møter med disse instansene, er det sjelden det er gode møter som etterspørres når tjenestenes virksomhet skal dokumenteres. Krav til dokumentasjon dreiers seg mer om målbar og dokumenterbar effekt av enkelttiltak. Selv om virksomme møter ser ut til å bortprioriteres på listen over målbare aktiviteter, hevder forfatterne at det foreligger dokumentasjon på at en god relasjon mellom hjelpetrequende og bidragsyter er både viktige og virkningsfulle. Follesø m.fl. (2016) refererer med dette til en undersøkelse av Hubble, Duncan og Miller (1999) og gjengir at de har konkludert med at 40% av effekten av terapi skyldes egenskaper ved og sosial støtte rundt klienten. Ytterligere 30% forklares med terapeutens egenskaper og evne til relasjon. Bare 15% skyldtes klientens egne forventninger. Videre trekker Follesø m.fl. (2016:15) frem at disse forskerne hevder at teknikker og metoder ikke er tilstrekkelig, det er klientens opplevelse av relasjonen som er viktig.

På tvers av de to ulike forskningsprosjektene «Ungdom i svevet» og «Ikke slipp meg», har de identifisert fire nøkkelbudskap fra de unge: se meg, hør meg, gjør noe, skap vendepunkt. Funnene presenteres grundig gjennom syv ulike artikler av ulike forfattere, hvor de fire nøkkelbudskapene er hovedfunn. Follesø m.fl (2016:19) skriver at «se meg» handler om å oppleve den andres blikk rettet mot en selv. Og da mennesker er sosiale vesener, formes vi av omgivelsene vi vokser opp i og relaterer oss til. Dette er en prosess som varer hele livet, men den er av avgjørende betydning i gjennom oppvekst, barndom og ungdomstid der grunnlaget for og dannelsen av selv og voksenidentitet skjer hevder Follesø m.fl. (2016:19).

Nøkkelbudskapet «hør meg» fant Follesø m.fl (2016:20) på bakgrunn av unges opptatthet av å bli snakket *med*, ikke *om* eller *til*. Betydningen av den voksne som lyttende og at den voksne tok det de unge sa på alvor var betydningsfullt, og flere av de unge kunne komme med eksempler på vonde møter der de har opplevd å ikke bli hørt.

«Gjør noe» var et budskap som handlet om at de unge ønsket seg voksne som kunne bidra til å skape forandring. På ungdomstidens få år skal man omstilles fra å være barn til å bli voksen.

Noen unge opplever å sitte litt fast i eget liv, det være seg en diagnose, et system, forklaringer eller i tiltak. Ungdommene i studien var opptatt av voksne som skulle handle, som kunne arbeide med og for dem (Follesø m.fl., 2016:21).

Flere av de unge i studien har opplevd vonde møter med hjelpeapparatet eller hatt en vond oppvekst, som har ført til mistro og mistillit til voksne rundt seg. «Skap vendepunkt» handler om de unges opplevelse av å møte en voksen som møter dem på en slik måte at de kan klare å stole på at den voksne faktisk ønsker å hjelpe, en begynnelse som kan bli til noe mer, et vendepunkt (Follesø m.fl. 2016:22).

Studien oppsummeres avslutningsvis i boken, og på bakgrunn av de unges uttalelser og fra de unges perspektiv forstås virksomme møter som en relasjon basert på tillit og gjensidighet. de unge i deres studie opplever anerkjennelse gjennom å bli sett, hørt og forstått, og yrkesutøveren får innsikt ved å se, høre og forstå. Det er denne gjensidigheten de mener kan skape vendepunkt som gjør endring mulig. De gir seg selv kritikk for at dette er for enkelt, at ungdoms perspektiv er forskjellige, man kan legge for stort ansvar både på den unge og på fagpersonen, at det ikke er mulig å få til, og at dette ikke kan måles. Selvkritikken til tross mener de at det er mulig å skape anerkjennende møtepraksiser hvor unge kan oppleve seg sett, hørt og forstått (Follesø m.fl. 2016:147-149).

Teorien som er presentert i dette kapittelet vil jeg senere se på i lys av mine funn. Kan Honneths teori bekreftes med mine funn? Er det noe som ikke dekkes av Honneth? Bekrefter mine funn kritikken av Honneth? Dette skal jeg se nærmere på i drøftingen.

4 Metode

4.1 Valg av metode: kvalitative intervjuer

Jeg ønsket å finne svar på min problemstilling via kvalitative intervjuer med ungdommer som går til samtaler hos 13-20. Jeg benyttet meg av delvis strukturerte intervjuer. Dette valgte jeg fordi jeg ville gi informantene en mulighet til å uttrykke seg mer fritt enn de kan via et spørreskjema, samt at det ville gi meg en mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål. Jeg tenkte også at et strukturert intervju med svaralternativer kanskje ikke ville gitt nok informasjon for å besvare min problemstilling, samtidig som et ustrukturert intervju kunne gitt meg mer ulik informasjon som kunne gjort det vanskeligere å analysere i etterkant (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2011).

4.2 Utvalg og rekruttering av informanter

Jeg har intervjuet seks ungdommer i denne undersøkelsen. Jeg brukte båndopptaker for å kunne ha en helt ordrett gjengivelse av intervjuet, uten filtrering gjennom notater og hukommelse (Repstad 2007:84).

Jeg valgte å intervju ungdommer som har fylt 16 år. Dette av hensyn til personvern, samtidig som temaet anerkjennelse jeg skulle snakke med dem om kan være for vanskelig for unge tenåringer å forstå eller klare å reflektere rundt. Det er viktig å påpeke at ungdom kan gå til samtaler hos 13-20 uten at foreldrene vet om det fra fylte 13 år. Om jeg skulle intervjuet noen under 16 år som trengte samtykke fra foreldrene, ville det blitt vanskeligere å involvere foreldrene om de ikke visste at ungdommen gikk til oss i utgangspunktet.

Da jeg forsker på min egen arbeidsplass, har det vært viktig for meg å ikke intervju ungdom som går til meg i samtaler, men som møter en av de andre ungdomsdiakonene i 13-20.

Repstad (2007:82-83) mener at det ikke nødvendigvis er problematisk å forske på egne brukere. Så lenge man ikke forsker ukritisk der lojalitetsbånd, avhengighetsbånd eller liknende kan forstyrre forskningen, kan det være en fordel i den forstand at det er lettere å åpne seg for noen man har en relasjon til. På bakgrunn av noen av spørsmålene i intervjuguiden har jeg vurdert det slik at det ville være utfordrende med tanke på lojalitetsbånd å intervju mine egne ungdommer. Jeg har også reflektert over om ungdommene opplever et lojalitetsbånd til 13-20 som tilbud, og om min rolle som ansatt i 13-

20 og kollega med ungdomsdiakonen de kjenner, var med på å farge svarene de ga meg. Var de for eksempel mer opptatt av å svare «riktig» enn å svare sant. Jeg har taushetsplikt i denne forskningen, slik at mine kollegaer vil ikke få vite hvilken ungdom som har svart hva. Dette er ungdommene informert om på forhånd, men likevel kan det hende at ungdommene har et lojalitetsbånd som farger det de sier under intervjuene.

Jeg er også klar over at det å intervjuer unge mennesker som går til samtaler hos mine kollegaer, indirekte vil bety at jeg ser kollegaene mine i kortene. Underveis i prosessen har jeg derfor snakket med dem om dette. Mine kollegaer hadde også tenkt denne tanken, men fant det ikke problematisk da de tenkte at vi alle kan lære mye viktig av denne forskningen.

4.3 Innsamling av materiale

Intervjukandidatene er tilfeldig trukket. Med tilfeldig trukket mener jeg at jeg fikk en oversikt fra kollegaene mine over alle deres ungdom over 16 år. Jeg skrev navnelapper med alle navnene og la dem sammen i en bolle. Jeg trakk deretter ut seks tilfeldige lapper med navn. Mannen min observerte meg på avstand da jeg gjorde dette slik at jeg har et vitne på prosessen. Som ansatt i 13-20 kjenner jeg til alle ungdommene hvis navn lå i bollen. Jeg hører om dem på stabsmøter og i drøftinger, eller møter dem i gangene på kontoret. Gjennom dette er det fort gjort at man kan tenke seg ut noen det ville vært spesielt spennende å snakke med. Jeg var opptatt av på forhånd at utvalget skulle være så tilfeldig som mulig, at ikke utvalget ble en favorisering fra min side, som igjen kunne skape vanskelige tanker hos ungdommene.

Da jeg hadde trukket navn spurte den ansatte med ansvar for den enkelte ungdommen om han/hun ønsket å stille til intervju. Dersom noen takket nei, ville jeg trukket et nytt navn. Jeg så for meg at det ville være lettere for ungdommene å eventuelt si nei hvis de slapp å si det direkte til meg. Ikke før ungdommen hadde takket ja fikk jeg telefonnummeret deres og opprettet kontakt for å avtale tid og sted for å møtes til intervju.

Ungdom som går til samtale hos 13-20 er til vanlig vant med å kunne velge hvor samtalene skal gjennomføres, så lenge det er et sted de ansatte vurderer som passende. Da jeg laget avtaler med de aktuelle informantene lot jeg dem få velge hvor vi skulle møtes, så lenge det var et sted som var rolig nok til at det var mulig å få gjennomført et intervju uten avbrytelser og støy.

4.4 Analyseprosessen

Jeg benyttet meg av en hermeneutisk induktiv metode da jeg skulle analysere de ferdig transkriberte intervjuene. Jeg kodet datamaterialet for å se om jeg kunne finne noen mønstre og mulige forklaringer på disse. Kodingen førte til en kategorisering hvor jeg kunne plassere informantenes uttalelser i ulike temaer. Noen av kategoriene hadde jeg tenkt ut på forhånd, andre dukket opp underveis i analyseprosessen. De er hentet både fra teori, men også basert på informantenes uttalelser (Kvale og Brinkmann 2015:224-228). Jeg benyttet meg av tematisk analyse og lette etter gode typografier for å se mulige sammenhenger i materialet (Repstad 2007:127). Grønmo (2011:252) forklarer typografier med et sett kategorier som kan ordnes i forhold til hverandre i et bestemt system. Å finne typologier kan bidra til både å avklare og tydeliggjøre ulikheter og relasjoner mellom kategoriene.

Jeg satte de ferdig transkriberte intervjuene inn i et kolonneskjema inndelt i avsnitt basert på spørsmål fra intervjuguiden. Avsnittene varierte noe fra intervju til intervju på grunn av oppfølgingsspørsmål og informantenes svar. Deretter forsøkte jeg å finne koder i avsnittene jeg kunne legge inn i neste kolonne. I den siste kolonnen la jeg inn ulik typografi jeg kunne finne for å se sammenhenger i materialet. Jeg startet med anerkjennelse og relasjon som typografier i første runde. Noen kategorier var enklere å se i materialet enn andre, da intervjuguiden inneholdt noen strukturerte spørsmål med tydelig tema som for eksempel typografiene relasjon og anerkjennelse. Videre la jeg kategorier og typografier inn i et nytt kolonneskjema sammen med kategorier og typografier fra teorien. Typografiene fra teorien fungerte som idealtyper for å tydeligere finne sammenhenger, likheter og ulikheter til drøftingen.

4.5 Metodiske og etiske overveielser

Prosjektet er meldt til NSD og ble godkjent. I analyse- og drøftingskapittelet er informantenes navn anonymisert. Jeg har også fulgt de retningslinjer som gjelder ved oppbevaring og lagring av persondata.

Da jeg skulle forske på en sårbar gruppe, unge mennesker som er mottakere av et samtaletilbud, var jeg usikker på hvor dypt jeg kunne grave og spørre for å finne svar på det jeg lurte på. Jeg ønsket ikke å være for inntrengende eller invaderende i deres private sfære, og tenkte at å snakke om en viktig relasjon og opplevelsen av møtene i denne relasjonen måtte

gjøres med varsomhet. Jeg undret meg derfor over før jeg møtte dem om jeg kom til å klare og få svar som var utdypende nok.

Jeg var tydelig med ungdommene på at vårt møte er dette ene møtet. Jeg visste, av erfaring i jobben som ungdomsdiakon, at det å åpne for å snakke om eventuelle sårbare temaer kan knytte et relasjonsbånd, noe jeg i denne rollen ikke vil kunne følge opp videre. Jeg ønsket også at ungdommene selv skulle få bestemme hvor de vil treffe meg for intervjuet, da jeg på forhånd tenkte at de vil treffes der de følte seg trygge, og det var kanskje da jeg vil få mest grundige og utfyllende svar.

Jeg informerte ungdommene om hvordan utvalget i undersøkelsen ble gjort, slik at de ikke ville undre seg over om det er fordi de har det ekstra tøft eller vanskelig at jeg ville møte akkurat dem. Jeg ønsket ikke at de skulle føle seg stigmatiserte ved å bli spurt.

Gjennom hele analyseprosessen var jeg opptatt av å være åpen og gi mine egne tolkninger motstand da jeg var redd bias, som lett kan komme da man forsker på egen arbeidsplass, skulle bli for sterk. Jeg delte derfor deler av intervjuene og kodingen med veileder underveis for å få et ekstra blikk på saken. Jeg har også reflektert rundt sårbarheten i det å utlevere seg for informantene, for så å få utsagnene sine tolket av meg som forsker. Det er en annen situasjon enn hva de er vant med i de vanlige samtalene hos 13-20. Jeg har forståelse for at noen av mine informanter kan oppleve seg misforstått om de leser oppgaven min, noe flere sa de ønsket, da det er mulig jeg har tolket et budskap på en annen måte enn det var ment. Da man kan sitte med båndopptaker er det lett å observere ansiktsmimikk og tolke kroppsspråk, i tillegg til ordene som blir sagt. Da jeg transkriberte intervjuene var det lett å se for seg hvordan alle intervjuene hadde foregått, og jeg kunne nærmest høre på stemmene i opptaket hva slags følelse jeg husket det så ut som om de satt med underveis. Det tok tid fra intervjuene var ferdig transkriberte til jeg kunne sette meg ned med analysen, og det tror jeg gjorde at jeg ikke lenger var så preget av minner fra intervjuene. Dette tenker jeg har vært positivt, da jeg lettere kunne gå inn i analysen uten altfor sterk påvirkning fra «favorittøyeblikk» i intervjuene.

4.6 Ethiske refleksjoner underveis

Jeg tenkte mye over om jeg kom til å klare å gå ut av rollen som ungdomsdiakon og inn i en forskerrolle for å klare å se på egen praksis fra utsiden. Jeg forberedte meg på å måtte ha et kritisk blikk på egen praksis for å klare dette. Det skulle likevel vise seg at det å bytte rolle fra ungdomsdiakon i samtale, til å være forsker i samtale, bød på andre utfordringer enn jeg hadde sett for meg. Da jeg gjennomførte mitt første intervju opplevde jeg å grave ganske dypt hos ungdommen, noe som førte til at ungdommen satt med tårer i øynene og virket usikker på om hen måtte fortelle videre. Jeg fikk avverget ungdommen i å utdype mer, da jeg skjønnte jeg hadde gått for langt. Jeg ønsket ikke at deres opplevelse av å stille til intervju skulle bli en blotstilling av sårbarhet de bærer på. Dette gjorde at jeg i de neste to intervjuene var mye mer varsom, og ble redd for å grave like dypt. Da ble jeg sittende med en følelse av å kanskje ikke få de svarene jeg trengte. Hvor utfordrende og utforskende kan jeg være, og samtidig ivareta ungdommen? Jeg bestemte meg for å finne en balanse mellom disse to versjonene av meg selv i de siste intervjuene. Jeg møtte på mye sårbarhet i disse intervjuene også, og noen tårer både hos meg selv og ungdommen, men opplevde å kunne håndtere det bedre enn i det første intervjuet.

En av ungdommene fortalte i samtale med sin ungdomsdiakon etter sitt intervju at det var skuffende å være «tilfeldig utvalgt». Ungdommen hadde opplevd seg spesiell ved å bli spurt, men da jeg forklarte i forkant av intervjuet hvordan utvalget var tilfeldig, og at det ikke handlet om at de jeg skulle intervjuer hadde det særlig vanskelig, forsvant følelsen av å være spesielt utvalgt, og ungdommen opplevde det litt kjedelig. Jeg endret derfor noe av denne forklaringen da jeg møtte de siste til intervju, da jeg var redd flere kunne komme til å føle på den samme skuffelsen. Jeg forklarte at de var trukket tilfeldig, men la til at det var ekstra hyggelig å treffe akkurat han eller henne.

5 Analyse

5.1 Presentasjon av datamateriale

Denne studien består av kvalitative intervjuer med seks ungdommer som går til samtaler hos 13-20. Det var 140 ungdommer som mottok samtaler hos 13-20 i 2018, de jeg har snakket med er en liten prosentandel av disse. Informantene har svart på spørsmål fra min intervjuguide. Jeg har derfor hatt mulighet til å rette fokus i intervjuene på det studien handler om. Jeg har likevel åpnet opp for at de skulle kunne uttale seg om noe jeg ikke hadde spurt dem om, dersom de hadde behov for eller ønsket det. Jeg var på forhånd bekymret for om det å skulle få informantene til å reflektere over anerkjennelse skulle være enten for vanskelig, eller for sårbart. Der tok jeg feil. Jeg opplevde at de nærmest var glade for å få lov og mulighet til å uttrykke hva 13-20 betød for dem og hvor viktig 13-20 var for dem.

5.1.2 Informanter

De seks ungdommene jeg har intervjuet er mellom 18 og 25 år. Det er både gutter og jenter med i studien, og de representerer ulik etnisk opprinnelse. Jeg har ikke spurt dem hvorfor de kommer til samtaler hos 13-20, da dette kunne være et svært sårbart tema for flere. Jeg så heller ikke på det som relevant for å få besvart problemstillingen min. Flere av informantene har gått til samtaler hos to ulike ungdomsdiakoner, da noen har blitt overført til vikarer på grunn av foreldrepermisjoner blant de ansatte. Flere har også gått til samtaler i ulike perioder av livet, altså at de har avsluttet, men kommet tilbake da de fikk behov for samtaler igjen. Det de alle har til felles er at de alle går til samtaler hos 13-20 når jeg treffer dem, men det er store variasjoner i hvor lenge de har benyttet seg av samtaletilbudet. Noen har gått til samtaler hos 13-20 i flere år, andre har bare gått i samtaler noen få måneder. De har også alle sammen erfaring fra samtaler hos BUP, psykolog og helsesøster eller rådgiver på skolen.

De har alle hørt om 13-20 fra ulike steder. Noen har hørt om 13-20 da de var konfirmanter i en av menighetene i Bærum, noen har hørt om 13-20 via venner og andre har hørt om 13-20 gjennom andre i hjelpeapparatet.

I analyse- og drøftingskapittelet vil jeg kalle dem I1, I2, I3, I4, I5 og I6, forkortelse for informant 1-6. Dette for å i størst mulig grad bevare anonymiteten til informantene. Jeg vil også skrive hen både om ungdomsdiakon og informant av samme grunn, da det er både

mannlige og kvinnelige ansatte og informanter i studien. Jeg velger å strukturere analysekapittelet på en måte hvor jeg analyserer på tvers, og ikke presenterer hver enkelt informant. På denne måten får jeg frem relevante tema i informantgruppen. Dette mener jeg også er viktig med tanke på personvern og anonymitet for informantene.

5.2 Opplevelse av relasjon

Jeg føler at de ser.. at de ikke tenker på meg som en ungdom som har det vanskelig, men som I1, som liker å gjøre dette, har disse vennene og har disse egenskapene på en måte.

Før jeg møtte informantene var min forforståelse at opplevelse av anerkjennelse hadde sammenheng med opplevelse av relasjon. Jeg spurte derfor informantene om nettopp dette. Jeg kom blant annet med forslag på ulike betegnelser hvor de kunne velge en eller flere de opplevde passet med hvordan de så på ungdomsdiakonen de snakker med; venn, terapeut, trygg voksen, forbilde, likestilt samtalepartner, eller medmenneske. De kunne også svare noe helt annet om de hadde egne forslag. Alle informantene svarte, med ulike betegnelser og beskrivelser, at de opplever relasjonen til den de snakker med som god. De brukte ord som «nær», «viktig», «verdifull», «fantastisk», «profesjonell», «personlig», «ekte», «åpen», «full av humor» og alle informantene brukte ordet «trygg» da de snakket om opplevelsen av relasjonen til ungdomsdiakonen.

I2 svarte blant annet:

Nei, altså.... Vi har blitt ganske close da. Altså, jeg har tenkt på det, at det.. hadde jeg ikke snakket med akkurat hen så er det ikke sikkert på en måte at jeg hadde åpna meg så mye heller (...) Eller, på en måte.. ja.. blitt så trygg da. I2

Videre brukte I2 betegnelsene venn og trygg voksen som passende for hvordan hen opplevde ungdomsdiakonen, og er samtidig tydelig på at dette er personavhengig. Hen er usikker på om det hadde opplevdes slik med en annen ungdomsdiakon.

I3 sier hen opplever relasjonen som fantastisk, og setter humoren mellom seg og ungdomsdiakonen svært høyt. Hen forteller også om opplevelsen av at ungdomsdiakonen alltid har satt på vannkokeren rett før avtalen deres fordi ungdomsdiakonen vet at hen alltid vil lage seg en kopp kakao.

Nei, det er liksom.. Jeg synes alltid det er litt rart, for det er jo fortsatt uvant. Fordi der jeg bodde før var det ingen som respekterte meg (...) veldig få ganger faktisk folk gjorde

ting for meg, i stedet for at jeg gjorde det selv på en måte, eller gjorde det for noen andre., så er det liksom.. Hen satt på vannet for meg.. Sånn, hen gjorde faktisk det. Det er det jo ikke mange som faktisk gjør. I3

Informanten beskriver opplevelsen av å være mottaker for denne gesten som et tegn på å bli respektert. Det oppleves uvant å bli vist slik form for omsorg, og det har gjort stort inntrykk på hen.

I1 har vært til samtaler hos 13-20 i flere perioder og snakket med forskjellige ungdomsdiakoner. Hen opplever å ha blitt møtt med det hen har hatt behov for i de ulike periodene. Beskrivelsen av relasjonene i de ulike periodene er alle gode relasjoner, men de har hatt ulik funksjon og betegnelser. I en periode hos 13-20 opplevde hen ungdomsdiakonen som forbilde, trygg voksen og støttespiller, i en annen periode opplevde hen ungdomsdiakonen som samtalepartner, medmenneske, terapeut og sparringspartner. Hen forklarer selv at dette kan henge sammen med egne behov og egen grad modenhet. Dette er hvordan hen beskriver opplevelsen av relasjonen hen har til ungdomsdiakonen hen snakker med i dag:

Ja, eller jeg vet ikke, det er jo mye å si da, om hvordan relasjonen er, men ja.. Eeh.. En ting jeg liksom opplever da, er at hen er som et speil da, eller sånn, hen speiler.. Hen registrerer, eller ser veldig godt kroppsspråket mitt og sånn. Hvis jeg låser meg mens vi snakker eller hvis jeg blir irritert og egentlig ikke merker det selv (...) jeg vet ikke.. Det jeg kan si da, er at jeg føler at hen liksom kjenner meg. I1

I1 beskriver her ungdomsdiakonens speilingsteknikk som en opplevelse av at ungdomsdiakonen kjenner hen og kan registrere ting som skjer med I1 uten at hen selv merker det. Denne beskrivelsen forteller meg at I1 opplever å bli sett, og det er en trygg, ærlig og åpen relasjon mellom hen og ungdomsdiakonen.

5.2.1 Gjensidighet

Da jeg spurte informantene om hva slags betegnelse de trodde ungdomsdiakonen ville gi dem, opplevde flere at dette var utfordrende å svare på. Det å snu spørsmålet slik gjorde dem tause en stund, med unntak av I4. Hen svarte først at alle mine foreslåtte betegnelser passet på ungdomsdiakonen, og svarte like raskt at hen mente ungdomsdiakonen ville sagt det samme

tilbake, med unntak av terapeut. Hen var likevel tydelig på at hen trodde at ungdomsdiakonen hadde lært noe av hen også.

Informantene som nølte litt med å svare, kom likevel frem til at de trodde ungdomsdiakonen betegnet dem som en venn, men med noen rammer rundt vennskapet, en gjensidig relasjon, en ungdom som kom til samtale og medmenneske. I5 opplevde denne gjensidigheten, det å få lov til å bli kjent med ungdomsdiakonen, som litt problematisk i starten, da hen aldri ble kjent med andre i hjelpeapparatet hen hadde gått til tidligere.

...Sånn at derfor så føler jeg at ja.. Det er, selv om jeg føler sånn at vi er venner her inne, så vet jeg at det bare er her inne. Men det har også forvirret meg egentlig litt, fordi jeg har ikke visst sånn, er vi venner eller er vi ikke venner? Hvorfor klarer jeg ikke bestemme meg? Så (...) kom jeg fram til det da. I5

Det I5 kom frem til var en opplevelse av relasjonen som gjensidig vennskap med noen rammer. Hen forteller at hen også var redd det å bli kjent skulle gjøre at hen plasserte ungdomsdiakonen i bås basert på egne stereotypiske oppfatninger av mennesker med samme standpunkt som ungdomsdiakonen, og at det igjen skulle føre til at hen begrenset seg i samtalene. Hen legger til at det ikke har skjedd ennå, og at hen liker bedre nå at de kjenner hverandre litt begge veier.

5.3 Opplevelse av anerkjennelse

Opplevelse av relasjon og opplevelse av anerkjennelse fikk en glidende overgang i alle intervjuene, og gav meg en slags bekreftelse på min forforståelse. Det er flere ord og temaer som var felles for begge opplevelsene, ord som respekt, åpenhet, trygghet og det å bli sett. Da jeg stilte spørsmål rundt opplevelse av anerkjennelse, stilte jeg først et åpent spørsmål; «hva tenker du når du hører ordet anerkjennelse?». Deretter leste jeg et utdrag fra 13-20s grundokument om anerkjennelse slik det blir presentert i kontekstkapittelet. Da jeg stilte spørsmål om hva de tenkte rundt ordet anerkjennelse, var det kun en av informantene som svarte at det handlet om noe jeg tolket som status. I6 svarte: «*det kan gå ut på flere ting på en måte. Som personlighet, hvem du omgås med, hva du er interessert i.. Kommer helt an på situasjonen da.*»

De andre informantene tenkte litt annerledes. I1 svarte at hen først tenkte anerkjennelse handlet om ros og si at noen var flinke, men etter å ha tenkt litt mer svarte hen at det hen

tenkte på var å «anerkjenne noens historie» og «anerkjenne tingenes tilstand.» I2 synes det var vanskelig å svare på dette, men synes anerkjennelse er positivt. I3 var tydelig på at anerkjennelse handlet om å bli tatt imot med hele seg. I4 svarte at anerkjennelse var å bli sett, hørt og respektert. I5 mente anerkjennelse handlet om «*At det er greit å føle det man føler (...) Og å reagere sånn man gjør.*»

Da jeg leste opp beskrivelsen fra grunndokumentet fikk jeg andre typer respons, og det ble klart for meg at denne måten å styre og forme intervjuet ga meg mye tydeligere svar. Alle informantene svarte at de opplevde å bli møtt med den anerkjennelsen som står beskrevet i grunndokumentet til 13-20. I4s umiddelbare reaksjon da jeg hadde lest det som står i grunndokumentet var: «*Oi! Wow! Det er en veldig fin beskrivelse av hva dere gjør i praksis.*» I5 sa: «*Mm. Jeg tenker at det er.. Det er på en måte akkurat det hen gjør på en måte.*» og I2 svarte raskt: «*Jeg tenker at.. Det får jeg her hvertfall.*» Videre forteller I2 at da hen gikk til BUP for noen år tilbake, lot hen være å møte opp til samtalene fordi hen ikke følte at hen ble møtt med det samme der.

Videre kunne de fleste komme med helt konkrete eksempler hvor de hadde opplevd anerkjennelse. I6 var mer tilbakeholden da det kom til å beskrive et konkret eksempel da hen ikke visste hvordan hen skulle beskrive opplevelsen uten å fortelle meg hele historien sin, noe hen ikke ville. Jeg sa at hen ikke trengte det, men spurte om hen heller klarte å si noe om hvilken følelse opplevelsen ga hen i stedet. Det ble hen med på. Jeg har delt opplevelsene inn i ulike temaer i delkapitlene nedenfor.

5.3.1 Kjærlighet og omsorg

I5 forteller at opplevelsen av anerkjennelse føles godt, men at det ikke bare har vært lett. En periode tenkte hen at det var jobben til ungdomsdiakonen å anerkjenne, og at hen egentlig ikke trodde på at mennesker var så gode og fulle av omsorg. Hen forklarer hva som skjedde da dette snudde, hen begynte å tro på det og anerkjennelsen fikk troverdighet.

.. Ja, på et tidspunkt så merket jeg at det var ektefølt for jeg merket at sånn hen ble jo også liksom litt provosert av å høre det som jeg har blitt fortalt (...) og da, da følte det mer ekte da. At jeg på en måte kunne se hvordan det påvirket hen sånn følelsesmessig.

I5

Opplevelsen av at ungdomsdiakonen viste ekte følelser og engasjement rundt uttalelser I5 har fått høre om seg selv som ungdomsdiakonen opplevde svært urimelig, gav hen en følelse av at ungdomsdiakonen brydde seg på ordentlig. Det var ikke bare en jobb, det var ekte. Videre forteller I5 om en opplevelse av at ungdomsdiakonen «*ubetinget bærer alle følelsene mine*», noe I5 sier er mer enn hen selv klarer ovenfor venner. Jeg tolker dette som anerkjennelse i form av kjærlighet.

I2 forteller meg om en samtale der ungdomsdiakonen hadde sagt hen hadde lest en fagbok for å få mer kunnskap om I2 sine utfordringer. Dette ble også en opplevelse og bekreftelse av at ungdomsdiakonen bryr seg på ekte, noe som gjør at I2 nå vet at ungdomsdiakonen bare vil hen godt. Dette sier I2 gjør at hen også er mer mottakelig for å bli utfordret i samtalene med ungdomsdiakonen, fordi hen er trygg på at utfordringene er en del av ungdomsdiakonens omsorg for hen. I2 sier også at det å bli utfordret er en viktig del av å vise at man bryr seg om noen, så lenge det er nok tillit i relasjonen. Hen forteller om en episode der hen selv konfronterte en venn som drev med «*ting som ikke var bra*», og forklarer at hen mente det godt. Sagt på en annen måte er det anerkjennende å være utfordrende overfor venners selvdestruktive handlinger, når omsorg er motivasjonen for å gjøre det. Slik jeg oppfattet I2 er dette en stor del av hens opplevelser av samtalene med ungdomsdiakonen også.

I6 sitt møte med anerkjennelsen i 13-20 var ny. Å bli møtt med omsorg og oppleve å bli trodd, gjorde at hen forstod at det fantes mennesker som *faktisk* brydde seg. I4 har den samme opplevelsen av å møte mennesker som faktisk bryr seg. Da ungdomsdiakonen skulle ut i foreldrepermisjon forteller hen om en opplevelse av å bli ivaretatt, både av ungdomsdiakonen som skulle i permisjon, og vikaren overtok. Begge informantenes fortellinger handler om opplevelser av kjærlighet og omsorg, slik jeg ser det.

5.3.2 Solidaritet, forståelse og aksept

For flere av informantene har opplevelsen av å bli møtt med forståelse og aksept vært grunnleggende for at de har fortsatt med samtaler hos 13-20. I5 er veldig opptatt av at ting som blir fortalt i samtalene ikke blir bagatellisert fra diakonens side, men blir møtt med forståelse, og hen sitter igjen med en opplevelse av, slik jeg tolker hen, solidaritet mellom dem. Hen forklarer det med at ungdomsdiakonen blir et menneske som har en relasjon til hen, ikke bare en person man går til samtaler hos. I2 legger også mye vekt på å bli møtt med forståelse i samtalene, og ikke bli dømt for handlingene sine. I1 forteller også om dette,

spesielt om opplevelsen av å bli «normalisert» som hen selv kaller det. Hen synes det er befriende å snakke med noen som ikke er opptatt av diagnoser, men som heller kan fortelle hen at det ikke er rart at ulike aspekter ved hverdagen hens oppleves utfordrende. Dette gjør at I1 opplever å kunne være helt ærlig og åpne seg i samtalene med ungdomsdiakonen.

I3 forteller om viktigheten av å ikke bli dømt for utseende. Det å komme til samtaler og at måten man kler seg eller ser ut ikke er relevant, har hatt stor betydning, og gir en opplevelse av å bli akseptert akkurat sånn hen er.

I4 sier at hen kan komme på én gang å ikke bli anerkjent i samtale de årene hen har vært hos 13-20. Hen forteller om en opplevelse av at ungdomsdiakonen ikke var på hens lag, men mer som en motstander i en situasjon hen opplevde at alle andre også var motstandere. Hen hadde trengt ungdomsdiakonen på laget sitt den dagen. Videre forteller hen at ungdomsdiakonen forstod det som skjedde, og at de fikk ryddet opp i det. På den måten opplevde hen anerkjennelse likevel, gjennom ungdomsdiakonens selvrefleksjon og selvkritikk. I4 mener opplevelse av å være på lag, altså å oppleve solidaritet, er svært viktig, spesielt for hen.

Videre sier I4:

Men det er liksom det eneste jeg kan komme på... jeg kan ikke huske noe sånn hvor jeg ikke har blitt møtt slik jeg trenger liksom (...) det går så mye dypere enn å være akkurat her i samtale da. I4

Det var tydelig at de fleste av mine informanter opplevde at solidaritet, forståelse og aksept var viktige verdier å bli møtt med hos 13-20, og for noen helt avgjørende for at de kommer til samtaler. I det neste delkapittelet skal jeg se nærmere på andre faktorer som også har vært viktige i opplevelsen av anerkjennelse.

5.3.3 «Utenfor boksen»

Alle informantene forteller om opplevelser hos 13-20 som kan plasseres i det I4 kaller «utenfor boksen». De forteller om mulighetene for å være med å bestemme hva som skjer i samtalene og at det tilpasses den enkeltes behov, når man skal treffes, hvor man skal treffes, hvor ofte man skal treffes og tilgjengeligheten til 13-20. Dette er annerledes enn det de har opplevd i tidligere møter med hjelpeprofesjoner. I4 sier:

Altså det, jeg har jo vært mange steder og pratet med mange forskjellige mennesker, og jeg har følt at alle steder er så, ja sliter så sjukt da, med å kunne se litt utenfor rammene og utenfor boksen (...) Så, stor grunn til at jeg har gått her så lenge er fordi jeg føler meg sett og hørt og respektert. Og det er veldig viktig for meg for at jeg skal åpne meg, og stole på den jeg snakker med, ikke minst (...) en takk for at dere gjør det dere gjør og måten dere jobber på. For jeg tror i et system hvor ikke alle føler at man passer inn, så er det viktig å ha et sted man kan gå.. (gråter) som ikke ja.. Er bundet til å gjøre ting på én måte, men heller kan jobbe slik du trenger da. Og at du blir sett for den du er. Ja. I4

I4 forteller om en opplevelse av å bli møtt som menneske, hen kan være hele seg i møte med 13-20. Hen forteller at fleksibiliteten til 13-20 har vært viktig, særlig med tanke på hvor og hvordan man har samtaler. Hen forteller at ungdomsdiakonen alltid har blitt med om det har vært perioder det har vært nødvendig å få inn annen kompetanse, de har kjørt bil når hen har hatt behov for å ha samtaler i bil, de har gått på kafe når hen har trengt det, de snakker på telefonen når det å treffes fysisk kanskje ikke går. Hen sier også at denne måten å bli møtt på gjør at hen ikke har oppsøkt hjelp andre steder: *«jeg tror ikke jeg vil finne det samme jeg har med de to. Det kommer jeg ikke til å finne med noen andre, ikke på samme måte i hvert fall»*. Det har vært spesielt viktig å ikke måtte avslutte rett etter fylte 20 år, men oppleve at rammene til 13-20 er så fleksible at det fortsatt er rom for hen der. Hen beskriver også en «utenfor boksen» opplevelse da ungdomsdiakonene kom på kunstutstilling med henne.

I6 legger også vekt på 13-20s fleksibilitet og mulighetene til å ha samtaler der hen selv ønsker det og sier veldig tydelig:

For at eeh.. Når du sitter inne på et kontor, så føler du at det blir en sånn psykologtime (...) mens når du kjører så føler du liksom at du bare kan snakke og det er ikke så veldig.. Du er ikke i et firkanta rom på en måte. I6

Det var åpenbart viktig for hen å kunne slippe følelsen av psykologtime og firkantet rom. I1 har også erfaring fra psykologtimer, og forteller dette:

Og da var det veldig fort på det.. Diagnosestilling da. Det var liksom spørsmål om det var (...), og da opplevde jeg at det var veldig mye spørreskjemaer da. Det var veldig mye sånn.. Også var det mye sånn spørreskjemaer som ikke var så relevante. Eller det var veldig skjematisk da. Det var sånn: har du opplevd det, ja eller nei? Okay, check. Også.. Ja. Og forskjellen er jo at i 13-20 så er det litt mer sånn samtale da. I1

Videre sier hen at det var en god grunn for bruken av alle skjemaene fordi hen skulle utredes, samtidig som hen uttrykte at hen ikke likte opplevelsen av en skjematisk psykologtime som kun handlet om diagnoser. Jeg tolker det I1 forteller som at hen trengte å bli sett for mer enn hva som kunne krysses av på i et skjema, men at det ikke var rom for det hos psykologen. Hen sier også at hen måtte vente lenge før hen hadde første time, en periode hen forteller at hen var svært sårbar og var redd noe kunne skje mens hen stod på venteliste. Da hen tok kontakt med 13-20 fikk hun rask respons og tid til samtale uken etter. En klar kontrast til opplevelsen av hjelpeapparatet.

I5 er godt vant til samtaler, mest i forbindelse med ulike utredninger:

(...) også bare snakket vi om det da vi jobbet sammen også sa hun at hun gikk her. Også har jeg egentlig prøvd å få noe sted for samtale tidligere, for jeg har vært ganske lenge inne i liksom ja, psykisk helse (...) ja, men statlig da. Også tenkte jeg bare at sånn at jeg trengte litt sånn (...) men orket ikke sette meg på venteliste. Og var litt lei av å ha liksom tittelen psykiater og psykolog på sånn... de tingene jeg gikk til. I5

Videre forteller hen at det er deilig å prate uten at det som sies er noe som kartlegges, og trekker spesielt frem å slippe venteliste som noe spesielt og fint med 13-20, og sier det var en av grunnene til at hen tok kontakt.

Samtlige informanter forteller om lignende, da særlig 13-20s bruk av tid som spesielt viktig for dem. Det kan handle om tid i forhold til hvor raskt de kommer inn til første samtale, frekvens på samtaler, over hvor lang periode de får lov å komme, som for noen er flere år og andre noen måneder. Det handler også om tid som er satt av til hver enkelt samtale. Ingen opplever å måtte forte seg ut av samtale fordi det kommer en ny, men ungdomsdiakonen har satt av god nok tid til hver enkelt. I3 sier: «(...) jeg har jo god tid her. Jeg har egentlig aldri funnet ut hvor lenge jeg er her hver gang, men det er liksom sånn.. den tiden! Det er jo fantastisk tid sånn sett..»

Alle informantene har som nevnt erfaring fra samtaler hos BUP, psykolog, psykiater, rådgiver eller helsesøster av ulike årsaker. Flere av dem skisserer uoppfordret opp kontrastene mellom hjelpeapparatet og 13-20 da jeg stiller spørsmål rundt relasjon og anerkjennelse. Jeg undrer meg over om det har en sammenheng med hva de kan ha opplevd som «ikke-ankjennende» i hjelpeapparatet. Hjelpeapparatet styres av mer effektiviserte, målrettede og tidsbegrensete rammer enn 13-20, og derfor også kanskje mindre muligheter for å jobbe fleksibelt og «utenfor boksen».

Informantene fortalte også at de alltid visste når neste samtale fant sted, og uttrykte at de likte dette. De fleste avtalte ny samtale på slutten av hver samtale, noen hadde fast avtale annenhver torsdag, noen hver fredag. Flere sa at de også kunne sende en melding om det hadde skjedd noe spesielt og de kanskje trengte å komme tilbake tidligere enn den oppsatte timen, eller de kunne ta en samtale over telefon. Dette forteller meg om en stabilitet, tilgjengelighet og kontinuitet som gjør at ungdommene føler seg trygge og ivaretatt hos 13-20.

5.4 Betydning for hverdagen

Flere av informantene forteller at 13-20s fokus på anerkjennelse får betydning for hvordan de forholder seg til utfordringer i hverdagen. I6 sier at hen har fått råd som hun aktivt bruker når det trengs.

(...) Jeg har jo lært veldig mye av å gå i terapi sjæl. (ler) Hvordan jeg ser ting, hvordan man approach certain situations, at det ofte er mer enn bare det jeg vet om en ting. Jeg vil jo gi den samme følelsen jeg får av trygghet og anerkjennelse til mine venner da, eller til folk som trenger det og jeg føler at det har hjulpet meg masse i å bygge relasjoner og få sterkere bånd til mine venner opp igjennom årene. I4

I4 sier anerkjennelsen har vært med på å gi henne større selvinnsikt, og blir videre inspirert til å møte andre med det hen får hos 13-20. Hen sier også at opplevelsen av anerkjennelse påvirker relasjoner hen er i på en positiv måte.

I3 forklarer betydningen av anerkjennelse med at dagene etter samtale alltid føles ekstra lette. I1 og I3 sier de blir stolte og glade, og I1 legger til at hen kan møte hverdagen og dens utfordringer mer rakrygget, særlig med tanke på anerkjennelsen hen opplever gjennom ros og positiv respons:

En ting som har vært viktig for meg da liksom, er at folk sier sann; så bra du klarer deg da, til tross for alt som har skjedd (...) Og det har jeg følt veldig i 13-20 (...) Hver gang de sier det da, så blir jeg stolt. Og føler at det betyr mye. I1

Gjennom disse uttalelsene er det ikke vanskelig å tolke anerkjennelse dit hen at det har en helt konkret effekt i informantenes liv.

5.5 Anerkjenne andre

Jeg var også nysgjerrig på hvordan informantene ville anerkjent et annet menneske, og jeg undret meg over om det hadde noen sammenheng med hva de tenkte anerkjennelse handlet om, eller hvordan de selv opplevde anerkjennelse i 13-20. Dette var et av de siste spørsmålene jeg stilte i intervjuene, slik at informantene hadde snakket seg godt inn i dette temaet.

I6 sa momentant «å være mot andre sann du vil de skal være mot deg», den gylne regel. Hen utdypet hva det betød i praksis:

Det betyr at hvis du vil ha respekt av noen, så må du gi det tilbake, vil du at noen skal være hyggelig mot deg, så må du være hyggelig tilbake. Og eeh (...) kommunisere, ta kontakt, ta insj, gi komplimenter, være en god venn. I6

Dette svaret står i klar kontrast til I6 sitt svar på det åpne spørsmålet om anerkjennelse, men er mer i tråd med hens svar på opplevelse av anerkjennelse som «å erfare at noen faktisk bryr seg.»

I1 sitt svar på det åpne spørsmålet om anerkjennelse «å anerkjenne tingenes tilstand og anerkjenne noens historie», svarte at hen ville anerkjent andre med å godta dem akkurat slik de er. Slik jeg ser det er dette svar som henger sammen. De andre informantene svarte også på dette spørsmålet med klar sammenheng til spørsmålet om hva de tenkte om og opplevde anerkjennelse. De brukte ord som «aksept», «respekt», «kjærlighet», «åpenhet» og toleranse» for å beskrive hvordan de ville anerkjent et annet menneske. I5 var opptatt av å anerkjenne andre med å ikke være så løsningsorientert:

Å høre etter. Også på en måte vise forståelse for den følelsen, men det jeg vet er at det er ikke nødvendigvis det jeg gjør, særlig hvis det er noen jeg er veldig glad i, så vil jeg gjerne løse det. Og det.. Og det på en måte vet jeg sann at det verdsetter jeg ikke alltid selv. Men sann.. Ja, så i teorien er det det jeg ville gjort (ler). I5

I5 sin opplevelse av anerkjennelse hos 13-20 handler i stor grad om at følelser ikke blir bagatellisert, så det er tydelig samsvar mellom hens opplevelse av anerkjennelse og hvordan hen ville anerkjent et annet menneske med å vise forståelse for følelser og ikke prøve å løse situasjonen.

I4 forteller blant annet om tilgjengelighet som en viktig faktor ved anerkjennelse av andre ved å vise at man er der.

Hadde jo bare (...) jeg tror jo det handler om at man bare kan være ærlige og at man ikke vil bli judged, og at jeg er der uansett liksom, og man blir møtt med en forståelse (...) vi er jo ikke venner, men jeg har liksom sagt, fordi hun ikke har noen andre å snakke med i sin krets som jeg har forstått, sagt at hvis hun trenger å snakke med noen som vet hvordan det er å gå i terapi, som vet hvordan det er å snakke med noen, trenger å lette på det, alt rundt det, eller trenger å snakke om det (...) så kan du snakke med meg. Og jeg tror det hjalp henne med også å ikke føle seg så alene, fordi hun ga uttrykk for at hun ikke har noen å turn to, så det er jo det at man viser at man er der. I4

Dette er I4 også opptatt av når hen snakker om opplevelse av anerkjennelse hos 13-20, å vite at hen kan ringe eller sende melding om noe har skjedd mellom samtaler hen har avtalt. I3 og I4 svarte begge, litt overraskende, at det å anerkjenne også handler om å tilpasse seg den andre. Å ikke forvente så mye, men akseptere og tilpasse: «Ikke ha noen store forventninger overfor andre, bare å aksepter sånn som de er og heller at du tar og tilpasser deg, ta å vær et steg foran dem, tilpass deg dem, tilpass deg andre.» I3

Jeg tolker dette som uttrykk for nestekjærlighet og et sterkt ønske om å ha sin neste i fokus, tilpasse seg den andres ønsker og behov og sette seg selv til side. I4 nevnte ordet tilpasning første gang da jeg leste opp beskrivelsen av anerkjennelse i grunndokumentet til 13-20: «men jeg synes jo kanskje det må være litt heftig når dere snakker med så sykt mange ungdommer. Å måtte tilpasse seg så mange ungdommer.» Jeg tolket dette utsagnet med tydelig henblikk på hvordan hen selv opplever anerkjennelsen i 13-20 i tråd med beskrivelsen i grunndokumentet, og også som viktig i anerkjennelsen av andre mennesker.

Det kom frem at det stort sett var samsvar mellom tanker rundt anerkjennelse, opplevelse av anerkjennelse og hvordan informantene ville anerkjent andre. Dette er kanskje ikke overraskende, samtidig fikk jeg et inntrykk av at det mange ville anerkjent andre med inneholdt elementer av deres eget behov for anerkjennelse. Dette er jeg ikke sikker på om de selv la merke til eller reflekterte over underveis i intervjuet.

5.6 Intersubjektivitet

En ting som også gikk igjen i de fleste intervjuene var beskrivelser av opplevelser av intersubjektivitet. Informantene opplever å være et subjekt i møte med ungdomsdiakonen, et subjekt med relasjon til et annet subjekt, hvor det oppstår situasjoner de ikke helt kan forklare. Som nevnt fortalte I3 at ungdomsdiakonen alltid har satt på vannkokeren rett før I3 kommer fordi hen alltid vil lage seg kakao. I3 beskriver dette som en opplevelse av omsorg, men jeg tolker det også som intersubjektivitet. Videre forteller I3 om episoder hvor hen har ledd sammen med ungdomsdiakonen som noe forløsende, som gjør det lettere å åpne seg mer i samtaler. Jeg tenker at dette også er et godt eksempel på opplevelse av intersubjektivitet. Noen forteller at ungdomsdiakonen kan gjennomskue det de tenker før de har rukket å si det høyt, at ungdomsdiakonen forstår hva de trenger å høre, og hvordan de trenger å høre det.

Jeg føler at med hen, så er det sånn at hen kjenner meg så godt at hvis det er noe hen sier som jeg kanskje misforstår eller hører annerledes, så catcher hen det veldig fort (...) Eller så er det bare en switching av hvordan jeg ser ut. Og siden hen kjenner meg så ser hen det liksom. I4

Det å snakke om hva som skjer i samtalen og hva som skjer i samspillet mellom ungdomsdiakon og I4 er det tydeligste bildet på intersubjektivitet som kom frem gjennom intervjuene.

5.7 Avhengighet

En ting som kom frem i materialet, som jeg selv ble overrasket over at jeg ikke hadde tenkt på fra før, var uttalelser om informantenes avhengighetsforhold til 13-20. Samtlige informanter forteller at de ikke opplever den samme formen for anerkjennelse de får hos 13-20 noe annet sted. De opplever anerkjennelse i andre relasjoner, men det er ikke på den samme måten. Det var ikke overraskende. Men det I5 sa så veldig tydelig overrasket meg: *«men så føler jeg innimellom at sånn, at jeg føler meg såpass avhengig av å gå hit, og da avhengig av den personen, at sånn.. jeg kan bli sint, sint på meg selv og litt sint på hen, men det har jeg sagt.»*

Da jeg satt meg ned med analyseprosessen ble jeg opptatt av å finne lignende uttalelser fra de andre informantene for å se om det var noe mønster i materialet. Og det fant jeg.

Informantenes utsagn veksler mellom å uttrykke avhengighet til ungdomsdiakonen de snakker med, og avhengighet av anerkjennelsen de får. Uttalelser som at de kanskje ikke hadde vært i

live uten ungdomsdiakonen, ikke hadde klart å åpne seg om det var en annen de møtte, ikke hadde klart å bli så trygg med noen andre, ikke vil klare å finne den samme relasjonen noe annet sted og at de for alltid vil ha kontakt med ungdomsdiakonen, peker i en retning av avhengighet til den de snakker med. Uttalelser som at de aldri kan se for seg å slutte, ikke helt vet hva de hadde gjort uten 13-20, og graden av behov for den anerkjennelsen de får der som de ikke opplever noe annet sted, ser jeg som en avhengighet av anerkjennelsen de får.

Jeg undrer meg derfor over om ungdomsdiakonene i 13-20 er klar over at å jobbe ut i fra en anerkjennende metode kunne skape et avhengighetsforhold fra ungdommenes side. Dette vil jeg se nærmere på i drøftingskapitlet.

6 Drøfting

Analysen av mitt datamateriale antyder at opplevelse av anerkjennelse henger sammen med opplevelse av relasjon slik min forforståelse også var. Flere av ungdommenes uttalelser illustrerer Honneths teori om anerkjennelse, samtidig som noen av uttalelsene også kan kaste lys over kritikken av Honneth. Jeg skal se nærmere på og drøfte dette i de følgende delkapitlene, hvor jeg også vil trekke inn forskningen som er presentert i teorikapittelet for å se om det er noen likheter eller ulikheter i mine funn og funn i forskningen.

Før jeg begynner med drøftingen er det en faktor det er viktig å nevne. Som jeg skrev i analysekapittelet har jeg ikke spurt mine informanter om grunnen til at de går i samtaler hos 13-20, da jeg ikke opplevde det som nødvendig for å få svar på min problemstilling. Det jeg likevel vil si, som noe generelt for alle ungdommer som går i samtaler hos 13-20, er at det finnes en grunn for behovet for samtaler, og behovet for anerkjennelsen. Honneth beskriver det motsatte av anerkjennelse som ringeakt, og skisserer opp hvordan dette kan påvirke menneskers selvforhold. Det handler om større eller mindre typer krenkelser, eller rett og slett manglende anerkjennelse. Dette gjelder for samtlige ungdommer som kommer til samtaler hos 13-20. Tematikken i samtaler spenner seg fra overgrep og vold, til krancling med venner eller opplevelser av at foreldrene er urimelige, urettferdige eller ikke tilstede i livene deres. Med andre ord har de fleste ungdommene i 13-20 opplevd relasjonsbrudd eller bærer på ulike typer relasjonsskader.

6.1 Opplevelse av relasjon

Som nevnt i teorikapittelet er et av Honneths mønstre for anerkjennelse kjærlighet. Han hevder at enhver sterk binding mellom mennesker kan gjøre det mulig å forholde seg til hverandre på en avslappende måte. Dette blir i stor grad bekreftet i mine funn. Informantene forteller om en relasjon til ungdomsdiakonen som oppleves som nær, viktig, verdifull, fantastisk, profesjonell, personlig, ekte, åpen, full av humor, og ikke minst trygg. I relasjoner som oppleves slik informantene beskrev i intervjuene, tør jeg påstå at de alle har en relasjon til ungdomsdiakonen hvor det er mulig å forholde seg til hverandre på en avslappende måte. Jeg har ikke intervjuet ungdomsdiakonene og spurt dem om dette, men jeg tror det er

vanskelig for bare den ene parten å oppleve en relasjon på denne måten, om det ikke er spor av gjensidighet i relasjonen. Dette bekreftes da informantene forteller, om enn noe nølende, at de opplever ungdomsdiakonen som en venn, men med noen rammer rundt vennskapet. Den tydeligste av informantene på dette spørsmålet, I4, mener ungdomsdiakonen opplever relasjonen til hen på akkurat samme måte, altså at ungdomsdiakonen ville brukt de samme betegnelsene om hen. I Follesøs (2010) forskning fremheves også ungdoms bruk av ord som vennskap og humor i beskrivelser av relasjon til den voksne. Follesø mener disse begrepene i seg selv vitner om gjensidighet, og at det er både viktig, betydningsfullt og potensielt endrende å bli likt av noen man selv liker.

Jakobsen, en av Honneths kritikere, skriver at anerkjennelsen oppleves kun betydningsfull om den blir gitt av en du selv anerkjenner. Noe som da støttes av Follesøs (2010) funn. Videre skal jeg komme tilbake til drøfting av opplevelsen av anerkjennelse hos ungdommene i 13-20, men jeg kan allerede si nå at jeg tror det ligger noe viktig i dette utsagnet som handler om opplevelse av relasjon. I2 sier at det ikke er sikkert hen hadde åpnet seg eller blitt så trygg om det ikke var for akkurat den hen snakker med, og er videre tydelig på at det er personavhengig. Alle informantene opplever god relasjon til den ungdomsdiakonen de snakker med, og flere av informantene har snakket med flere av ungdomsdiakonene. Altså har alle de forskjellige ungdomsdiakonene klart å skape relasjoner som opplevdes gode. Dersom man selv anerkjenner noen tilbake, slik Jakobsen skriver og Follesø (2010) har funn på, handler det om selve personen eller relasjonen? Handler det om begge deler? Eller kan det handle om hvilket mønster man opplever anerkjennelse gjennom? Follesø (2010) ser tydelige forbindelser i sine funn mellom opplevelse av relasjon og anerkjennelsesmønsteret kjærlighet. Videre hevder hun at opplevelsen av god relasjon er en betingelse for god hjelp. Dette støtter Follesø mfl. (2016) opp med å gjengi ytterligere forskning fra Hubble mfl. som forteller at 30% av effekten ved terapi handler om terapeutens evne til relasjon. Metode og teknikk vil aldri være tilstrekkelig. Follesø mfl (2016) konkluderer i sin utgivelse med at et virksomt møte er hvor ungdommen har opplevd tillit og gjensidighet i relasjonen til den de møter. I lys av dette er mine informanternes opplevelse av en god relasjon til ungdomsdiakonen av større betydning enn jeg hadde sett for meg. Jeg vil nå se nærmere på informantenes opplevelsen av anerkjennelse.

6.2 Opplevelse av anerkjennelse

Som tidligere nevnt var det en glidende overgang mellom opplevelse av anerkjennelse og opplevelse av relasjon i alle mine intervjuer. Noen ord og temaer var felles for begge opplevelsene; respekt, åpenhet, trygghet og å bli sett. Når Honneth kaller anerkjennelsesteorien sin for intersubjektiv anerkjennelse, har denne glidende overgangen sin naturlige forklaring slik jeg ser det. Kan man oppleve intersubjektivitet uten en god relasjon som utgangspunkt?

6.2.1 Kjærlighet, rett og solidaritet

Honneths tre mønstre for intersubjektiv anerkjennelse har som mål å påvirke tre ulike aspekter ved et menneskes selvforhold; selvtillit, selvrespekt og selvverdsettelse. Alle informantene i min studie sier at de opplever å bli møtt med anerkjennelse slik beskrevet i grunddokumentet til 13-20, men Honneths tre mønstre er ikke beskrevet der. Informantene har likevel kommet med konkrete eksempler som kan være med på å kaste lys over Honneths teori.

I6 sitt møte med anerkjennelse var noe nytt. Å bli møtt med omsorg og opplevelsen av å bli trodd, ga hen en forståelse av at det finnes mennesker der ute som *faktisk* bryr seg. I4 har erfart det samme i sitt møte med 13-20. I5 forteller at ungdomsdiakonen «ubetinget bærer alle følelsene mine» som er mer enn hva I5 får til selv i andre relasjoner. Dette er alle ulike opplevelser av kjærlighet slik jeg ser det, men ungdommene synes det var utfordrende å si noe konkret om hva som skjedde med dem gjennom disse opplevelsene.

Når jeg leser igjennom min analyse av datamaterialet som jeg har forsøkt å strukturere inn i ulike temaer, finner jeg at det informantene mine har opplevd som uttrykk for omsorg som jeg igjen har tolket som opplevelse av kjærlighet, kanskje også er et uttrykk for rett eller solidaritet. For eksempel da I5 forteller om episoden der hen opplevde ungdomsdiakonen følelsesmessig påvirket og merket en ektefølt provokasjon over urimelige ting I5 har blitt fortalt, kanskje det også handler om rett? Honneth skriver blant annet om rett at det dreier seg om å bli anerkjent som en moralsk tilregnelig person. Det er mulig å forstå I5s opplevelse som nettopp dette. Da I2 forteller at ungdomsdiakonen har lest en fagbok for å få mer kunnskap om I2 sine utfordringer, opplever I2 dette som at ungdomsdiakonen bryr seg på ekte. Jeg har igjen tolket dette som en opplevelse av kjærlighet basert på I2 sine uttalelser, men handler det kanskje også om solidaritet? Solidaritet betyr i Honneths øyne om blant annet

å forholde seg positivt til egenskaper som gjør mennesker forskjellig fra hverandre. Ungdomsdiakonen trengte mer kunnskap om I2 sine utfordringer som var forskjellig fra andres. Det er mulig å forstå dette slik at det er vanskelig for en ungdom å skille de ulike følelsene fra hverandre, selvtillit gjennom kjærlighet, selvrespekt gjennom rett og selvverdsettelse gjennom solidaritet. Det kan også bety at det er vanskelig å tolke et menneskes subjektive opplevelse inn i en objektiv teori.

Videre forteller flere av informantene om å bli møtt med forståelse og aksept som grunnleggende for at de går til samtaler hos 13-20. I2 er opptatt av å ikke bli dømt for handlingene sine, I5 er opptatt av at følelser ikke bli bagatellisert, I1 legger vekt på opplevelsen av å bli «normalisert», og I3 synes det er viktig å ikke bli dømt for utseende – at måten man kler seg på eller ser ut ikke er relevant. Dette er alle beskrivelser av aksept og forståelse som uttrykk for anerkjennelse slik anerkjennelse er beskrevet i 13-20s grundokument. Passer dette inn i noen av Honneths mønstre for anerkjennelse? Slik jeg ser dette handler dette om både om opplevelse av rett og solidaritet. I1 opplever å bli «normalisert», som igjen føles befriende da ungdomsdiakonen ikke er så opptatt av diagnoser. I1 beskriver her en helt konkret opplevelse av å bli anerkjent som moralsk tilregnelig som Honneth ville kalt det, som er et viktig aspekt ved rettslig anerkjennelse. De andre informantenes beskrivelser her, om å ikke bli bagatellisert, dømt for utseende eller handlingene sine, ser jeg som en form for sosial verdsetting. Sosial verdsetting handler, slik Honneth skriver, om å kunne forholde seg positivt til egenskaper og ferdigheter, de spesielle sidene ved oss som gjør oss ulike andre mennesker. Dette betyr at ungdom i 13-20 opplever anerkjennelse i alle tre de mønstrene Honneth beskriver.

6.2.2 Betydning for hverdagen

Selv om informantene kunne komme med eksempler på opplevelser av anerkjennelse, opplevde jeg at det var langt mer vanskelig for dem å si noe om hva akkurat den konkrete opplevelsen gjorde med dem, eller hvordan det føltes. Det er mulig det opplevdes for sårbart å være åpen om det konkrete eksempelet de kom med. Det kan også handle om at de ikke tidligere hadde kjent etter hva det gjorde med dem, slik at i møte med meg ble de usikre. Eller det kan handle om at slike mellommenneskelige erfaringer er noe ungdom synes det er vanskelig å finne ord for å beskrive. Likevel forteller informantene at opplevelsen av anerkjennelse har hatt betydning for hvordan de forholder seg til utfordringer i hverdagen

deres, de koblet det bare ikke til det konkrete eksempelet om opplevelse anerkjennelse. I6 forteller om aktivt bruk av råd hen har fått som hen kan benytte seg av når det trengs. I4 forteller at anerkjennelsen har gitt hen større selvinnsikt og at hen er inspirert til å møte andre mennesker slik hen blir møtt i 13-20. I3 sier at dagene etter samtale alltid føles lettere. I1 og I3 sier de blir stolte og glade, og I1 legger til at opplevelsen av ros og positiv respons gjør hen mer rakrygget. Gjennom disse uttalelsene ser vi klare antydninger i mine funn av at Honneths teori om intersubjektiv anerkjennelse påvirker menneskers selvforhold. Altså at det har en betydning for hverdagen. Dette støttes også opp av det Follesø (2010), som allerede nevnt, hevder om at gjensidighet i relasjon i seg selv kan være potensielt endrende.

6.3 «Utenfor boksen»

I analysekapittelet har jeg et delkapittel kalt «utenfor boksen». Slik jeg har tolket mine informanternes utsagn handler også dette om opplevelser av anerkjennelse. Det var I4 som brukte ordene «utenfor boksen», og uttrykket rommer flere av informantenes opplevelser. I4 beskriver 13-20 som en tydelig kontrast til andre steder hen har vært. Dette er et utdrag av det hen sier:

Altså det, jeg har jo vært mange steder og pratet med mange forskjellige mennesker, og jeg har følt at alle steder er så, ja sliter så sjukt da, med å kunne se litt utenfor rammene og utenfor boksen (...) en takk for at dere gjør det dere gjør og måten dere jobber på. For jeg tror i et system hvor ikke alle føler at man passer inn, så er det viktig å ha et sted man kan gå.. (gråter) som ikke ja.. er bundet til å gjøre ting på én måte, men heller kan jobbe slik du trenger da. Og at du blir sett for den du er. Ja. I4

Hen sier at dette er faktorer som gjør at hen føler seg sett, hørt og respektert. Det er også faktorer som gjør at hen er i stand til å åpne seg og stole på den hen snakker med. Hen sier at «utenfor boksen» gjør at hen blir sett for den hen er. 13-20s ungdomsdiakonale perspektiv er, slik Ånonsen (2013) beskriver, å ta på alvor barns og unges behov for å være seg selv. Ånonsen fremhever betydningen av å oppleve bekreftelse og anerkjennelse parallelt med dette som en ivaretagelse av unges sårbarhet som av stor betydning for hvordan de møter livet videre.

Dette er også helt i tråd med Follesø mfl. (2016) sine funn av virksomme møter, hvor nøkkelbudskapene er å bli sett, hørt, opplevelse av vendepunkt og handling. De unge i deres studie er heller ikke så opptatt av hvem den voksne representerer, men hvem den voksne er og

hvordan de opplever å bli møtt av den voksne. Follesø (2010) gjengir også Egelund i egen forskning og fremhever Egelunds kritiske blikk på tendensen til at dokumentasjonskrav og målbare tiltak, rutiner og metoder kan stå i veien for å forbedre menneskers situasjon. Follesø (2010) på sin side ilegger ikke disse faktorene alene skylden for denne tendensen, men trekker det frem som et bilde på at målbare faktorer lett kan fortrenge ikke-målbare faktorer som tid, tillit eller anerkjennelse. Samtlige av mine informanter forteller om lignende opplevelser som I4, og det trekkes frem bruk av tid, fleksibilitet, tilgjengelighet, stabilitet og kontinuitet. Som nevnt har alle informantene i denne studien erfaring fra samtaler hos BUP, helsesøster, eller psykolog. Jeg spurte meg selv i analysekapittelet om denne uoppfordrede kontrasteringen mellom 13-20 og hjelpeapparatet kunne ha noen sammenheng med informantenes opplevelser i hjelpeapparatet som ikke-anerkjennende. 13-20 styres derimot ikke av de samme målrettede, tidsbegrensede og effektiviserte rammene som hjelpeapparatet.

Dersom vi knytter dette til Honneths teori, kan vi fortolke informantenes kontrastering i lys av det han kaller ringeakt, eller i dette tilfellet en mulig manglende anerkjennelse. Som beskrevet i teorikapittelet, er det tydelig hvordan Honneth mener manglende anerkjennelse kan påvirke et menneskes selvforhold. Det handler om manglende selvtillit, selvrespekt og selvverdsettelse. Dette kan føre til truede personlighetsformer som fysisk- og sosial integritet og verdighet. Videre sier Honneth at dersom et menneske opplever manglende anerkjennelse sammen med en form for krenkelse, står hele personens identitet i fare for å bryte sammen. Dersom man som ungdom har opplevd en krenkelse og har behov for hjelp er det hjelpeapparatet man kontakter. Dersom man opplever kontakten med hjelpeapparatet slik særlig I4 beskriver, vil det få store konsekvenser om Honneth har rett. I1 forteller om å bli møtt hos psykolog med skjemaer hvor man svarer ja eller nei, og så blir en til slutt plassert inn i en kategori hvor man tilhører en diagnose. Dette er noe av det hen sier:

Og da var det veldig fort på det.. Diagnosestilling da. Det var liksom spørsmål om det var (...), og da opplevde jeg at det var veldig mye spørreskjemaer da. Det var veldig mye sånn.. Også var det mye sånn spørreskjemaer som ikke var så relevante. Eller det var veldig skjematisk da. Det var sånn: har du opplevd det, ja eller nei? Okay, check. Også.. Ja. Og forskjellen er jo at i 13-20 så er det litt mer sånn samtale da. I1

Dette handlet for I1 om en utredning og en kartlegging hvor det er helt naturlig å bruke skjemaer. Likevel tolker jeg utsagnet hennes slik at dette ikke var et godt møte med hjelpeapparatet. Follesø mfl. (2016) mener ungdom i deres studie er opptatt av møter med

mennesker og ikke med systemet. I mine øyne er I1 sitt møte med psykologen et møte med systemet selv om psykologen er et menneske. Jeg kaller det møte med systemet fordi psykologen ser ut til å fokusere på å komme seg igjennom pålagte skjemaer for utredning og kartlegging i løpet av et visst antall samtaler på bekostning av I1 sin ikke-målbare opplevelse av møtet. I1 forteller også at hen var i en svært sårbar situasjon da hen trengte denne hjelpen, og forteller at hen måtte stå på venteliste i ukesvis før første samtale hvor hen ikke legger skjul på at det kunne skjedd mye med hen denne ventetiden med tanke på hvordan hen hadde det. Slik sier hen at det ikke er i 13-20, her fikk hen rask respons og samtale uken etter hen tok kontakt. Det er ingen hemmelighet at man ofte må vente en stund før man kommer inn i hjelpeapparatet, og før man venter er det søknader og henvisninger som man gjerne må via fastlegen for å ordne. Det er en lang prosess. Hva gjør dette med de ungdommene som gjerne skulle møtt noen å snakke med i går? Går det utover deres selvrespekt når de selv opplever å ha rett på hjelp, føler det haster, men blir satt på venteliste? Går det utover deres selvverdsettelse å bli møtt med skjemaer heller enn å få lov til å fortelle litt om hvem de er og bli litt kjent før de må sitte og svare ja eller nei?

Engedal, presentert i delkapittelet om sjelesorg, beskriver det pastoralkliniske paradigme i sjelesorgen som et godt bilde på 13-20s sjelesørgeriske perspektiv. Her fremhever han at det er konfidentens behov som berammer samtalens innhold og forløp, ikke en forhåndsbestemt tematikk sjelesørgeren synes er viktig. Videre understreker han at bearbeiding av dyptgående livserfaringer tar tid, det må ses på som en langsom prosess. Jeg undrer meg over om dette også er en del av faktorene ved 13-20 som informantene opplever som kontrastfylt til hjelpeapparatet, særlig i lys av I1 og I4 sine historier.

I1 sier også dette om opplevelse av relasjon til 13-20: *«Jeg føler at de ser.. at de ikke tenker på meg som en ungdom som har det vanskelig, men som I1, som liker å gjøre dette, har disse vennene og har disse egenskapene på en måte.»*

Slik jeg ser det, står denne opplevelsen i stor kontrast til skjemaer hos psykologen. Og da er det kanskje ikke rart informantene uoppfordret sammenligner 13-20 med hjelpeapparatet. I2 sier at hen ikke engang møtte opp til samtalene hos BUP på grunn av manglende anerkjennelse. Hen sier at anerkjennelsen har vært avgjørende for at hen kommer til samtale, det gjør at hen liker seg hos 13-20.

Fraser kritiserer Honneth for å presentere en anerkjennelsespraksis som ender i en ren identitetspolitikk, og om praksisen fortsatt betyr noe om den løsrives fra de sosiale strukturene

som den også bygger på. Videre spør hun om anerkjennelse er nok for mennesker i utsatte livssituasjoner, og hun er svært opptatt av at tingliggjøring er et stort problem da kamp for anerkjennelse og transkulturell interaksjon ikke vokser i takt med hverandre. Dette vil føre til tingliggjøring og forenkling av gruppeidentiteter. Mennesker kategoriseres sier hun, og mener at man må jobbe mot en anerkjennelsesmodell som sikter mot at menneskers underordning blir avskaffet, og at man må endre verdiene som hindrer mennesker likeverd. Det er mulig det er å dra Frasers ord for langt om jeg knytter dette til ungdommenes opplevelse av hjelpeapparatet som ikke-ankjennende. Men kan man forstå I1 sin opplevelse av å bli møtt med skjemaer og lang venteliste som en opplevelse av å bli kategorisert og tingliggjort? Og I2 som ikke engang møtte opp til samtalene på grunn av manglende anerkjennelse kan kanskje ha opplevd det samme? Det er tydelig at det Fraser kaller identitetsmodellen til Honneth har vært avgjørende for flere av mine informanter i møte med 13-20. Samtidig er det kanskje inn mot hjelpeapparatet man hadde trengt Frasers statusmodell som sikter mot å endre verdier som underordner, kategoriserer og tingliggjør mennesker?

Jakobsen kritiserer Honneth for en anerkjennelsesteori som er normativ, altså en teori som presenterer ting slik det burde være, men ikke nødvendigvis slik det faktisk er. For mine informanter i møte med hjelpeapparatet ser jeg at dette kan stemme. Om hjelpeapparatet hadde jobbet ut ifra Honneths teori tror jeg mine informanter hadde opplevd møtene der annerledes. Men teorien beskriver ting slik det burde være, slik de burde blitt møtt, ikke slik ting skjer i praksis. Nå er det kanskje også det som er den store forskjellen på normativ teori og praksis generelt. Og Honneths teori om anerkjennelse er heller ikke et nasjonalt vedtak om hvordan mennesker bør bli møtt i det norske hjelpeapparatet. Er det derfor ikke nødvendig av Jakobsen å kritisere teorien som normativ, når det er kanskje nettopp det teorien skal være?

Det er mye rom for fleksibilitet i 13-20, og denne fleksibiliteten har vært bevisst for å klare å nå og fange opp de som føler de detter litt mellom ulike stoler. Dette handler i stor grad om det inkluderende felleskapet Korslien skriver om, som en måte å vise medmenneskelig omsorg på, og hvor anerkjennelse er et viktig premiss. Hun spør hvem som mangler felleskap eller faller utenfor i vårt samfunn. For meg har det blitt tydeligere gjennom denne studien hva 13-20 tilbyr ungdom som faller utenfor hjelpeapparatet, faktorer jeg ikke tidligere tenkte var av så avgjørende betydning.

6.4 Avhengighet

I analysekapittelet skrev jeg at jeg kom til å se nærmere på dette med avhengighet i drøftingskapittelet. At samtlige informanter ikke opplever den samme formen for anerkjennelse de får hos 13-20 noe annet sted, var ikke overraskende. Å oppleve et annet menneskes udelte, lyttende og engasjerte oppmerksomhet i 1-2 timer, og temaet for samtalen er meg, hvem jeg er, mine følelser, og hvordan jeg har det, er helt klart noe annet enn anerkjennelsen man kan oppleve fra familie og venner man har andre typer relasjoner til. Men overraskelsesmomentet var avhengigheten denne anerkjennelsen og den nære relasjonen til ungdomsdiakonen fører til.

I5 sa rett ut av hen opplevde seg avhengig av å gå til 13-20 og av ungdomsdiakonen hen snakker med. Andre sa at de ikke vet om de hadde vært i live uten ungdomsdiakonen, ikke hadde klart å åpne seg om det ikke var akkurat den personen de møtte, ikke ville blitt så trygg på noen andre, ikke vil klare å finne den samme relasjonen noe annet sted, og at de for alltid vil ha kontakt med ungdomsdiakonen. De kan ikke se for seg å slutte i 13-20, flere vet ikke hva de hadde gjort uten 13-20.

Honneth sier selv at for å kunne være mennesker er vi avhengige av anerkjennelse. Jeg tror ikke jeg var oppmerksom på betydningen av ordet *avhengig* første gang jeg leste dette, og det var det som gjorde meg overrasket over funnene mine. Dette enorme behovet for anerkjennelse er noe Jakobsen kritiserer Honneths teori for, og han undrer seg om behovet for anerkjennelse ikke gjør oss mer frie, men mindre. Videre spør han om behovet for anerkjennelse alltid er noe positivt, eller om man kan anta at det også har noen patologiske former. Når jeg leser mine informanternes uttalelser i lys av Jakobsen, ser jeg at han kanskje kan ha et viktig poeng. 13-20 heter 13-20 nettopp på grunn av aldersgruppen vi sikter mot å være et tilbud for. Likevel er det flere av mine informanter som har passert 20 år, men som har fortsatt i samtaler hos 13-20. De samme som har uttalt at de ikke kan se for seg å slutte, de er avhengige. Har anerkjennelsen fra 13-20 gjort informantene mindre frie, i stedet for mer frie? Er det derfor de fortsetter i samtale etter fylte 20 år? Og er det derfor flere ikke kan se for seg å slutte? I følge Jakobsen er denne forekomsten av patologiske anerkjennelsesproblemer noe Honneth også selv har anerkjent, og Honneth sier kuren for dette er mer eller bedre anerkjennelse. Jakobsens svar til dette er om ikke det er en del av problemet, at vi blir for fikserte på andres anerkjennelse. Han hevder at det kan oppleves frigjørende å overse egen trang til å bli elsket, ved å for eksempel fokusere mer på å elske enn å bli elsket.

Jeg er likevel usikker på om ungdom, som er midt i en fase av livet hvor det å bygge identitet står sentralt, bør prøve å klare seg uten anerkjennelse om vi skal ta Honneths teori på alvor. For er det ikke gjennom denne opplevelsen av en nær og trygg relasjon, og intersubjektiv anerkjennelse, at man bygger selvtillit, selvrespekt og selvverdsettelse – og at nettopp dette gjør at du lærer deg å anerkjenne og elske andre? I6 sier så fint at å anerkjenne andre er å *«være mot andre sånn du vil de skal være mot deg»*. Trenger vi ikke alle å erfare dette for så å stole på at vi har noe å tilby andre mennesker? Honneth hevder at dersom man opplever manglende anerkjennelse sammen med en krenkelse, står hele personens identitet i fare for å rase sammen, og dette er opptakten til kampen om anerkjennelse. Videre skriver Honneth også at det er gjennom erfaringen av gjensidig hengivenhet fra mor i anerkjennelsesmønsteret kjærlighet vi allerede som spebarn utvikler selvtillit. En selvtillit som senere skal lære oss å danne affektive bindinger til andre. Jeg har skrevet tidligere at alle ungdom som kommer til samtaler hos 13-20 har erfart ulike grader og former for krenkelser og/ eller manglende anerkjennelse og relasjonsskader. Kan det tenkes at disse erfaringene samlet sett lager så dype sår i deres identitet at anerkjennelsen de nå får ennå ikke er nok? Kan det tenkes at flere av ungdommene som kommer til 13-20 har opplevd så store relasjonsskader at det er hos 13-20 de først begynner å utvikle den selvtilliten Honneth mener kreves for å delta autonomt i det offentlige liv? Det er klart at dersom det er tilfelle, er disse ungdommene fortsatt i kamp om anerkjennelse og ønsker naturlig nok ikke å slutte etter fylte 20 år.

6.5 Videre praksis for 13-20

Da jeg begynte denne studien, var jeg ikke sikker på hva jeg kom til å finne. Jeg håpet jeg skulle finne noe som bekreftet betydningen av anerkjennelse, og jeg var nysgjerrig på hvordan ungdom beskriver opplevelse av anerkjennelse. Jeg undret meg over om jeg kom til å finne at mine informanter opplever anerkjennelse på en annen måte enn 13-20 er bevisst i møte med dem. Jeg har fått svar på dette, og mer. Jeg så ikke for meg på forhånd å sitte med funn som om mulig vil komme til å få noen implikasjoner for 13-20 videre. Nå undrer jeg meg over om jeg kanskje sitter med det.

Det er helt klart i denne studien at mine informanter har hatt stort utbytte av hvordan 13-20 jobber, faktisk i så stor grad at de er avhengige av oss og anerkjennelsen de får. Og jeg undrer meg over om Jakobsens kritikk av Honneth ikke kan implementeres på deltakerne i 13-20, da det ikke ser ut til at han tar høyde for mennesker med relasjonsskader i det han skriver. Ser vi

for oss at denne avhengigheten er slik Honneth beskriver, at det må mer anerkjennelse til før kampen er over, bør ungdommene selvfølgelig fortsette.

Men hva om vi ser for oss en anerkjennelsespraksis som kombinerte Honneths og Frasers teorier? Det vil innebære en fortsettelse av den jobben 13-20 gjør i dag, i hvert enkelt møte, med hver enkelt ungdom. Funnene mine bekrefter at man kan få til anerkjennende møtepraksiser slik Føllesø mfl. (2016) hevder at er mulig. Samtidig vil det innebære en praksis med fokus på å endre verdier som kategoriserer og tingliggjør de samme ungdommene. Korsliens fremstilling av Fraser fokuserer også på kamp for rettferdighet fra diakoniplanen, og ser dette i kombinasjon med anerkjennelse som en mulighet for diakonien å uttrykke at alle mennesker har rett til å leve menneskeverdige liv. Jeg undrer meg over om det kan være en mulig retning videre for 13-20 å ha et slikt fokus.

Innledningsvis skrev jeg at 13-20s valg av diakonalt fokus er nestekjærlighet og kamp for rettferdighet. Med andre ord er fokuset på kamp for rettferdighet allerede der, men det er mulig 13-20 bør se på hva som kan endres av utøvende praksis med det fokuset. Kanskje kan det bety flere møter med samarbeidspartnere hvor de unges stemmer tydeligere kommer frem. Kanskje kan det bety en bredere utadrettet virksomhet. Eller kanskje det kan bety en virksomhet som tydeligere enn før krever en stemme inn i systemet fordi vi vet noe om betydningen av anerkjennelse og virksomme møter med ungdom.

7 Avslutning

Jeg kan konkludere denne studien med svar på flere av spørsmålene jeg hadde på forhånd, og med et mer utdypende og spennende svar på problemstillingen min enn jeg hadde forestilt meg. Jeg har først og fremst fått bekreftet at ungdom opplever anerkjennelse gjennom det anerkjennende perspektivet og den anerkjennende holdningen 13-20 ønsker å møte hver enkelt ungdom med. Det handler om å oppleve at noen *faktisk* bryr seg, å bli sett, lyttet til, akseptert og forstått – ikke dømt eller bagatellisert, gjennom opplevelsen av en gjensidig relasjon beskrevet med ord som «nær», «viktig», «full av humor», «verdifull», «personlig», «ekte» og «trygg». Disse opplevelsene av relasjon og anerkjennelse har stor betydning for ungdommenes hverdag, og i videre beskrivelser ser vi spor av betydningen dette for selvforholdet som Honneth skriver om; økt selvtillit, selvrespekt og selvverdsettelse.

Opplevelsen av anerkjennelse handler også i stor grad om 13-20s evne til å ha fokus også «utenfor boksen» for å møte den enkelte på hans eller hennes behov og premisser. Dette var noe av det mest interessante jeg fant i materialet, og som svarer på spørsmålet om ungdom opplever anerkjennelse gjennom noe annet enn det 13-20 fokuserer på. 13-20 søker å være fleksible i møte med alle ungdommer, men at denne fleksibiliteten var så viktig for dem er svært nyttig å ha med seg i videre praksis i 13-20. Disse «utenfor boksen» opplevelsene er slike ikke-målbare opplevelser som Føllesø fremhever viktigheten av for oppleve et virksomt møte. At 13-20s sjelesørgeriske perspektiv kunne gi en annen opplevelse av et møte for dem enn et møte med hjelpeapparatet er naturlig, samtidig var det spennende å få det bekreftet på denne måten. 13-20 ønsker å møte ungdom som faller litt igjennom andre steder. At sjelesorgsperspektivet i 13-20 kanskje er det som gir den «utenfor boksen» opplevelsen hos ungdommene, vitner om viktigheten av kirken som institusjon, og det den har å tilby som skiller seg fra andre instanser. Kirken og kirkens faggruppers kompetanse er svært aktuell, men kan kanskje forsvinne litt i mengden av instanser som dokumenterer og måler effekten av det de holder på med.

Det mest overraskende funnet var det som kom frem av informantenes avhengighet til 13-20, både til ungdomsdiakonen og til anerkjennelsen. Om dette får noen implikasjoner for 13-20s praksis videre må drøftes grundig. Likevel er det motiverende å ha med seg et så tydelig og konkret funn da jeg skal tilbake til arbeidshverdagen etter endt studiepermisjon, da jeg tenker at det er dette funnet som kan føre til et mulig et ekstra fokusområde i 13-20s praksis i fremtiden.

8. Oversikt over litteratur

Briså, L.H.M. (2014). *Gjensidighet og myndiggjøring i ungdomsdiakonal praksis: hva innebærer gjensidighet og myndiggjøring i profesjonelle ungdomsdiakonale relasjoner?* (Oslo: Avdeling for diakoniutdanning, Det teologiske menighetsfakultet) Hentet fra: <https://mfopen.mf.no/mf-xmlui/handle/11250/219024>

Briså, L.H.M., Lindtjørn M.S. og Vesteraas, I-T. (2014). *Beskrivelse av samtaletilbudet 13-20*. Bærum: Bærum kirkelige fellelråd.

Engedal, L. G. (2004). Kristen sjelesorg i en postmoderne kultur – utfordringer og muligheter. I: Ekedal, M. A., Wiedel, B. (red). *Mötet med det splittrande människan*. Stockholm: Verbum

Fauske, Ann-Kristin (2003). *Mer enn ord. Ungdomsdiakoni i praksis*. Oslo: Iko Forlag.

Follesø, R. (2010) Ungdom, risiko og anerkjennelse. Hvordan støtte vilje til endring? *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 10(1). Hentet 7. Mai 2019 fra <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1048/913>

Follesø, R., Halås C. T., Anvik C. H. (red.) (2016) *Sett, hørt og forstått? Om profesjonelle møter med ungdom i sårbare livssituasjoner*. Oslo: Universitetsforlaget

Grønmo, S. (2011) *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 4. Utgave. Bergen: Fagbokforlaget

Honneth, A. (2008) *Kamp om anerkjennelse. Om de sosiale konfliktenes sosiale grammatikk*. (Holm-Hansen, L. Overs) Oslo: Pax forlag

Jakobsen, J. (2009) Å lide av ubestemthet. Axel Honneths hegelianske samtidsdiagnose (Selvik, M. E. Overs) I: Bugge, L., Eriksen, S. S., Rønning, G. O. (red.) (2009) *AGORA – Journal for metafysisk spekulasjon* (4) Oslo: Aschehoug

Johannessen, A., Tufte, P. A., Christoffersen, L. (2011) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4. utgave Oslo: Abstrakt forlag

Kirkerådet, Den norske kirke (2010). *Plan for diakoni*. Kirkerådets kommunikasjonsavdeling.

Korslien, K. (2009). Anerkjennelsens plass i diakonien,
I: Johannessen, K.I.; Jordheim, K.; Korslien, K.K. (red.): *Diakoni- en kritisk lesebok*.
Trondheim: Tapir.

Kvale, S.; Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*, 3. utgave Oslo: Gyldendal Akademisk 4. opplag

Lindtjørn, M. S. (2015) *Er jeg verdig nok? En kritisk gjennomgang av tre norske sjelesorgsfremstillinger i lys av ungdomsdiakonal samtalepraksis i dag*. (Oslo: Avdeling for diakoniutdanning, VID vitenskapelige høyskole) Hentet fra: <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/handle/11250/296404>

NOVA (2017) *Ungdataundersøkelsen*, Kommunale nøkkeltall fra ungdomsskolene, hentet 8. mai 2019 fra: <http://www.ungdata.no/Kart?kommune=Bærum>

Repstad, P. (2007). *Mellom nærhet og distanse: Kvalitative metoder i samfunnsfag* 4. utgave. Oslo: Universitetsforlaget.

Statistisk Sentralbyrå, Kommunefakta Bærum. Hentet 8. Mai 2019 fra:

<https://www.ssb.no/kommunefakta/baerum>

Stålsett, S. J. (2011). *Respekt. Se om igjen*. Oslo: Pax forlag

Træthaug, M. T. (2011). *Ungdoms plass i sørgerommet: hvordan påvirkes sorgarbeid av kulturelle fenomen blant ungdom?* (Oslo: Avdeling for diakoniutdanning, VID vitenskapelige høyskole) Hentet fra: <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/handle/11250/98086>

Ånonsen, M. S. (2013) Skapt til kropp, skapt til liv. Om å ta på alvor barns og unges behov for å være seg selv. I: Engedal, L. G., Persson, B. L., Torp, E. (Red) *Trygge Rom*. Oslo: Verbum

9 Vedlegg

Her ligger vedlagt: 1. Intervjuguide fra de kvalitative intervjuene, 2. Informasjonsskriv med samtykkeerklæring informantene underskrev og 3. Godkjent søknad fra NSD

Vedlegg 1: Intervjuguide

Individuelt delvis strukturert intervju med ungdom i 13-20

Fase 1: Innledning

Løs, uformell prat (ca 5 min)

Informasjon om intervjuet. Gå gjennom informasjonsskriv (ca 5 min)

Si noe om temaet for intervjuet og bakgrunnen for undersøkelsen.

I min masteroppgave ønsker jeg å finne ut av om 13-20s fokus på anerkjennelse er merkbart for ungdommene vi snakker med, da vi mener dette er viktig. Så jeg kommer egentlig til å spørre deg om det vi sier at vi gjør når vi møter ungdom har noen effekt på dere. Svarene alle ungdommene er med på å gi meg i denne oppgaven vil fortelle meg om vi i 13-20 kan fortsette å jobbe som vi gjør, eller om vi må finne en ny taktikk.

Når intervjuene er gjennomført, vil de analyseres og sammenfattes i min masteroppgave, og bli drøftet opp mot teori. Om du ønsker å motta oppgaven når den er ferdig skrevet, kan du selvsagt det. Og det er viktig for meg å si at du når som helst kan trekke deg fra å delta i denne oppgaven, også etter at intervjuet er gjennomført.

Jeg kommer til å bruke en båndopptaker, slik at jeg ikke trenger å være så fokusert på å skrive notater, men heller kan snakke med deg. Dette opptaket er det bare jeg som vil høre på. Når jeg har renskrevet intervjuet, vil opptaket av deg slettes, og jeg vil kunne sitte med tekst fra dette intervjuet. Når opplysninger fra intervjuet skal presenteres i oppgaven vil disse så klart være anonymisert. Jeg har også taushetsplikt (forklare hva det betyr om de er usikre).

Innledningsvis kommer jeg til å stille deg noen enkle spørsmål om hvor gammel du er, om du har gått lenge til 13-20, om du har gått til noen andre tidligere og lignende.

Når jeg har stilt noen enkle faktaspørsmål kommer jeg til å begynne med spørsmålene som kanskje kan gi meg svar på problemstillingen min. jeg har noen spørsmål skrevet ned, men det er ikke viktig å få stilt deg alle, det viktigste er at du opplever at du kan prate fritt. Er det noe du ikke ønsker å svare på, er det helt i orden å si i fra at du ikke vil svare, eller du kan avbryte hele intervjuet. Det er du som bestemmer. Jeg tror intervjuet vil vare ca en time.

Signere informasjonsskriv. Spørre om noe er uklart eller om informanten har noen spørsmål. Starte opptak.

Fase 2: Faktaspørsmål (ca 5 min)

Hvor gammel er du?

Har du gått lenge i samtaler hos 13-20?

Hvordan fikk du høre om 13-20? (Helsesøster, politiet, en venn og lignende)

Vet foreldrene dine at du går i samtaler der? Hvorfor/ hvorfor ikke? Er det viktig?

Overgangsspørsmål: (ca 10 min)

Hvor ofte møter du diakonen i 13-20? Har det noen betydning hvor ofte dere møtes?

Hvordan lager dere avtaler? Hvilken betydning har den måten å lage avtaler på for deg?

Hvor møtes dere når dere har samtaler? Hvor viktig er det for deg å møtes der?

Har du erfaring med lignende helsetilbud? (BUP, helsesøster og lignende)

Hvordan vil du beskrive din relasjon til diakonen?

Hvilken betegnelse synes du passer diakonen du snakker med best (Venn/ terapeut/ trygg voksen/ forbilde, likestilt samtalepartner)

Hvilken betegnelse tror du diakonen ville gitt deg og relasjonen mellom dere?

Nøkkelspørsmål: (20-30 min)

Jeg nevnte ordet anerkjennelse innledningsvis i dette intervjuet. Hva tenker du når du hører det ordet?

Les 13-20s beskrivelse av hva anerkjennelse betyr for dem i deres møter med ungdom. Hva tenker du når du hører denne beskrivelsen?

Får dette noen betydning for hvordan du og diakonen forholder dere til hverandre?

Har du noen andre relasjoner i livet hvor du opplever slik anerkjennelse som beskrevet av 13-20? Eller skulle ønske du fikk oppleve det?

Kan du komme med noen konkrete eksempler hvor du har opplevd anerkjennelse fra diakonen i 13-20?

Hva skjedde med deg da? Og har det hatt betydning for relasjonen deres videre?

Opplever du at 13-20s fokus på anerkjennelse får følger for hvordan du forholder deg til livets utfordringer?

Kan du komme på noen konkrete eksempler hvor du opplevde at diakonen i 13-20 ikke anerkjente deg?

Hva skjedde med deg da? Og har det hatt betydning for relasjonen deres videre?

Hvordan ville du anerkjent et annet menneske? Hva ville vært viktig for deg å gjøre?

Evt. oppfølgingsspørsmål på ungdommens svar.

Fase 3: Tilbakeblikk

Oppsummering (ca 5 min)

Har jeg forstått deg riktig når du sier...?

Er det noe mer du vil legge til?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv m/ samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Anerkjennelse i møte med ungdom”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut om de ansatte i 13-20 sitt fokus på anerkjennelse i møte med ungdom oppleves slik av ungdom som benytter seg av samtaletilbudet. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I min masteroppgave i diakoni ønsker jeg å finne ut av om 13-20s fokus på anerkjennelse er merkbart for ungdommene vi snakker med, da vi mener dette er viktig. Så jeg kommer egentlig til å spørre deg om det vi sier at vi gjør når vi møter ungdom har noen effekt på dere. Svarene alle ungdommene er med på å gi meg i denne oppgaven vil fortelle meg om vi i 13-20 kan fortsette å jobbe som vi gjør, eller om vi må finne en ny taktikk.

Når intervjuene er gjennomført, vil de analyseres og sammenfattes i min masteroppgave, og bli drøftet opp mot teori. Om du ønsker å motta oppgaven når den er ferdig skrevet, kan du selvsagt det.

Jeg vil intervju 6-7 ungdommer som går til samtaler hos 13-20, og jeg vil jobbe med oppgaven frem til leveringsfristen 15.Mai 2019.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

VID Vitenskapelige høyskole er behandlingsansvarlig for prosjektet, masterstudent er Ida Vesteraas.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta da du er en ungdom over 16 år som benytter deg av samtaletilbudet 13-20.

Ditt navn er tilfeldig trukket blant alle ungdom i 13-20 over 16 år.

Jeg kontakter deg fordi ungdomsdiakonen du snakker med har informert deg i forkant at ditt navn ble trukket og at du har samtykket til å stille opp på intervju. Jeg har fått din kontaktinfo av han/henne.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta, innebærer det å møte meg til et intervju, der jeg har forberedt en intervjuguide jeg vil bruke som utgangspunkt for intervjuet. Det vil ta ca. en time.

Jeg kommer til å bruke en båndopptaker, slik at jeg ikke trenger å være så fokusert på å skrive notater, men heller kan snakke med deg. Dette opptaket er det bare jeg som vil høre på. Når jeg har renskrevet intervjuet, vil opptaket av deg slettes, og jeg vil kunne sitte med tekst fra dette intervjuet. Når opplysninger fra intervjuet skal presenteres i oppgaven vil disse så klart være anonymisert. Jeg har også taushetsplikt.

Innledningsvis kommer jeg til å stille deg noen enkle spørsmål om hvor gammel du er, om du har gått lenge til 13-20, om du har gått til noen andre tidligere og lignende.

Når jeg har stilt noen enkle faktaspørsmål kommer jeg til å begynne med spørsmålene som kanskje kan gi meg svar på problemstillingen min. Jeg har noen spørsmål skrevet ned, men det er ikke viktig å få stilt deg alle, det viktigste er at du opplever at du kan prate fritt. Er det noe du ikke ønsker å svare på, er det helt i orden å si i fra at du ikke vil svare, eller du kan avbryte hele intervjuet. Det er du som bestemmer.

Jeg kommer blant annet til å spørre hvor ofte du treffer ungdomsdiakonen, hvor dere møtes, hvordan dere lager avtaler. Jeg vil også be deg beskrive relasjonen du har til ungdomsdiakonen, hva du tenker på når du hører ordet anerkjennelse, om du har noen konkrete eksempler fra samtaler hos 13-20 hvor du opplevde anerkjennelse, hvordan du ville anerkjent et annet menneske og om det er noe mer du ønsker å si.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn.

Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Det vil heller ikke påvirke dine samtaler videre hos 13-20, og ingen av de ansatte vil få vite hvilken ungdom som har svart hva. Som tidligere nevnt har jeg taushetsplikt.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrevet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Jeg bruker båndopptaker på telefon med lås bare jeg kan koden til. Jeg vil også erstatte navnet ditt med et tall da lydopptaket transkriberes for å sikre anonymitet. Dette tallet er det kun jeg som vil vite hvem hører til. Datamaterialet lagres på en maskin med tofaktorautentisering, med personlig brukernavn og passord, samt kode som kun kan sendes til min telefon.

Din deltakelse vil som nevnt tidligere ikke kunne gjenkjennes i publikasjon av masteroppgaven da opplysninger om deg anonymiseres.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes da oppgaven leveres 15. Mai 2019. Personopplysninger og lydopptak vil da slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra VID vitenskapelige høyskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Anne Austad ved VID Vitenskapelige høyskole, anne.austad@vid.no, hun er veileder i denne masteroppgaven
- Vårt personvernombud: Anne Austad
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Anerkjennelse som metode», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca.15.Mai 2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Godkjent søknad fra NSD

Prosjekttittel

anerkjennelse i møte med ungdom

Referansenummer

446004

Registrert

12.09.2018 av Ida Therese Rygge Vesteraas - idavesteraas@gmail.com

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelig høyskole / Fakultet for teologi, diakoni og ledelsesfag / VID Oslo

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Anne Austad , anne.austad@vid.no, tlf: 22451910

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Ida Therese Rygge Vesteraas, idavesteraas@gmail.com, tlf: 92858959

Prosjektperiode

05.09.2018 - 15.05.2019

Status

26.10.2018 - Vurdert

Vurdering (1)

26.10.2018 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 26.10.2018, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte. MELD ENDRINGER Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres. TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.05.2019. LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a. PERSONVERNPRINSIPPER NSD finner at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned. FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon. OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp behandlingen ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet! Kontaktperson hos NSD: Kaja Amundsen Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17